

EEN PENSIOENFONDS

voor

HANDELSBEDIENDEN,

door

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

E. W. SCHALLENBERG.

Uitgegeven van wege de Vereeniging van Handelsbedienden „MERCURIUS,”
ten voordeele van het op te richten fonds.

ROTTERDAM,
1888.

T

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

EEN PENSIOENFONDS

voor

HANDELSBEDIENDEN,

door

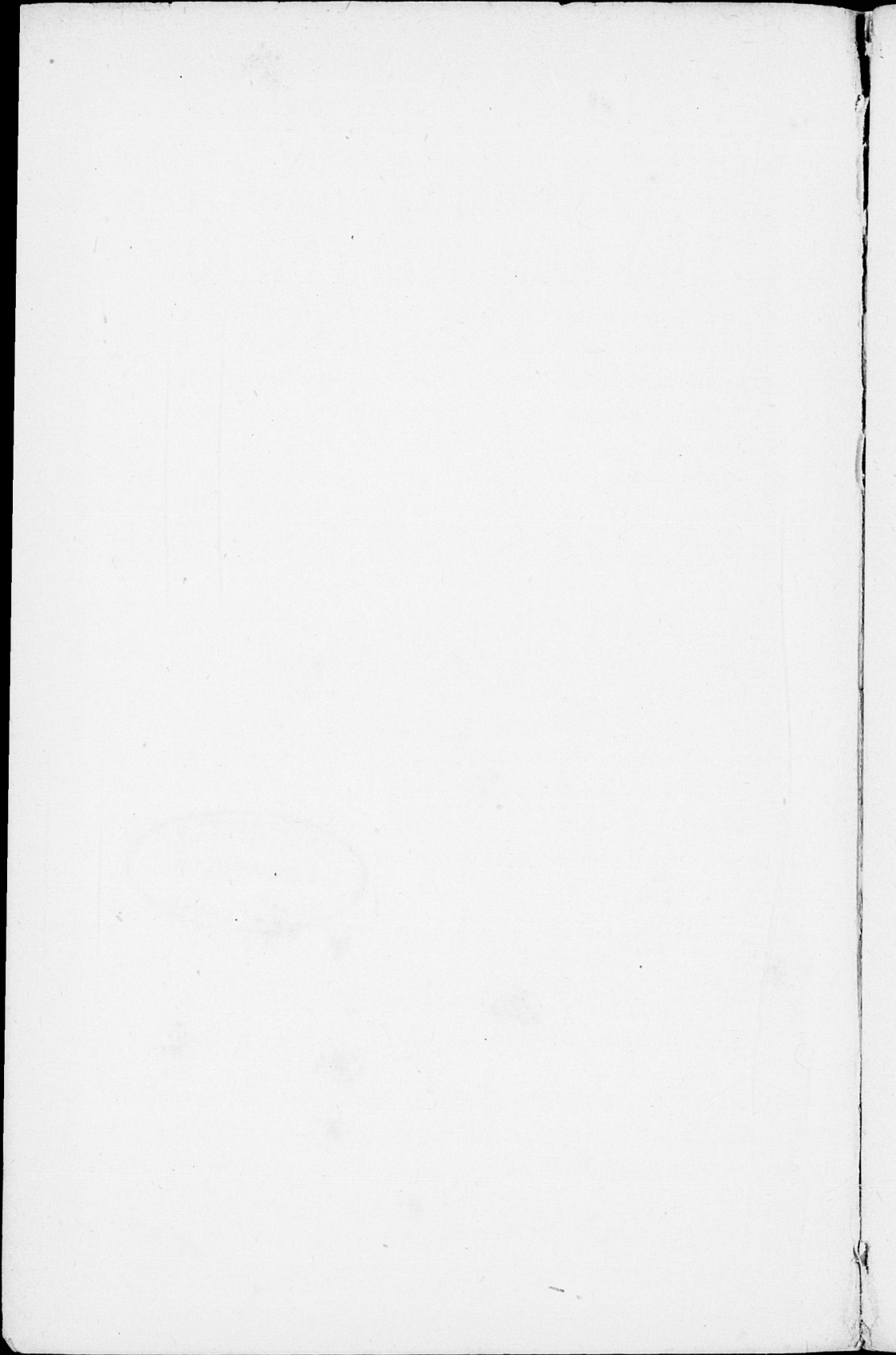
E. W. SCHALLENBERG.

Uitgegeven van wege de Vereeniging van Handelsbedienden „MERCURIUS,”
ten voordeele van het op te richten fonds.

ROTTERDAM,

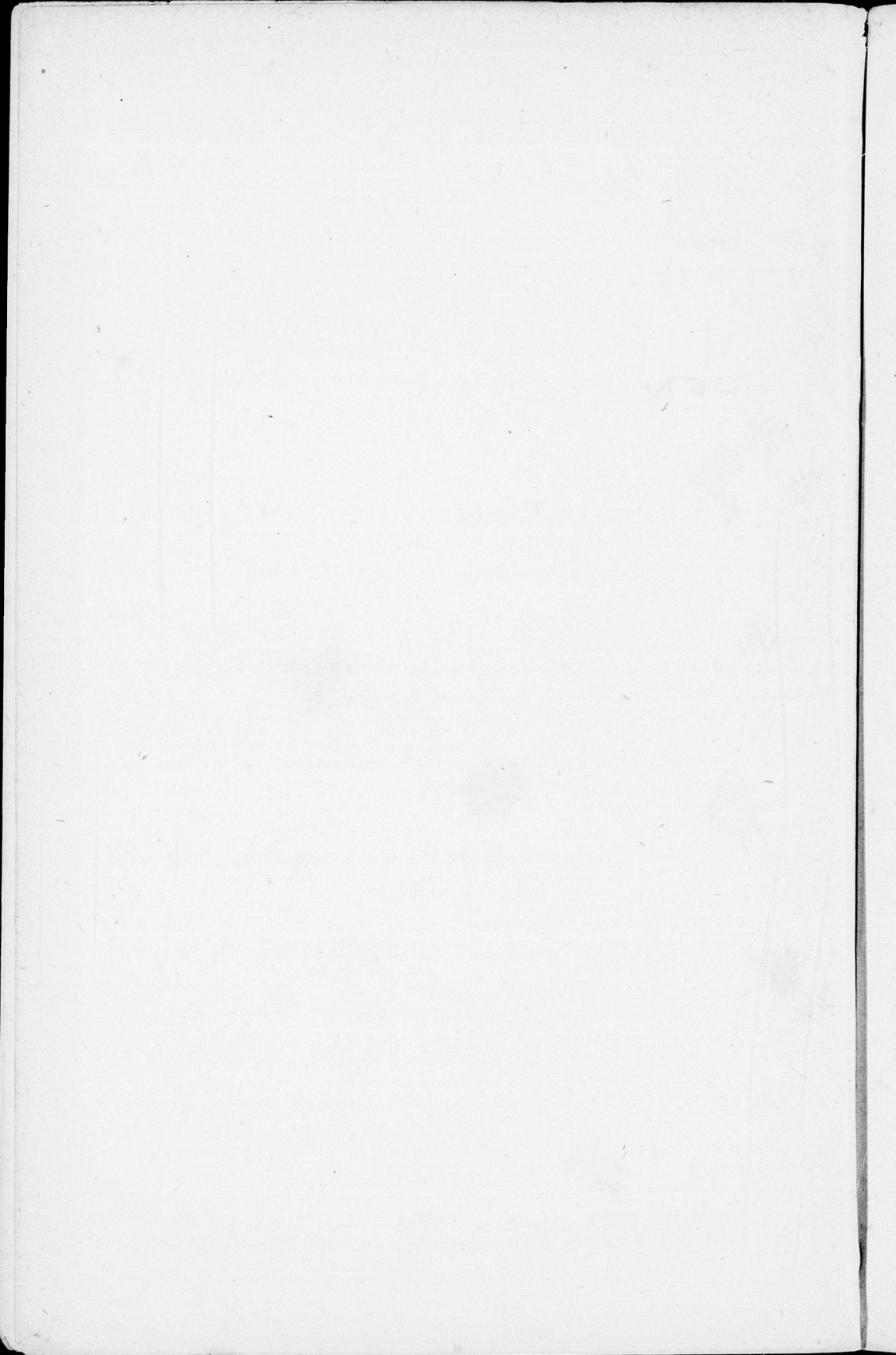
1888.

VOORREDE.

De Vereeniging van Handelsbedienden „Mercurius” alhier, opgericht tot bevordering van de belangen van handelsbedienden, heeft tot dusver bijna uitsluitend zich bepaald tot het aangeven en beschikbaar stellen van middelen, die strekken kunnen om het intellectuëel peil van onzen stand te verhoogen.

Haar bestuur, waarvan ik de eer heb deel uit te maken, oordeelt intusschen, dat zoo mogelijk ook de stoffelijke belangen van handelsbedienden door haar behooren te worden voorgestaan. In verband daarmede heb ik op mij genomen, de zeer dringende vraag te onderzoeken, in hoeverre het mogelijk is, een pensioenfonds aan onze Vereeniging te verbinden. Waar ik mij van die taak kwijt in het openbaar, ga de waarschuwing vooraf, dat mijne denkbeelden niet anders dan *leeke-gedachten* kunnen zijn, waaraan vanzelf veel moet ontbreken, en vergunne men mij bij voorbaat de opmerking, dat ik voor mijne meeningen en plannen geene instemming of goedkeuring vraag, maar slechts dit ééne wensch, dat men er aanleiding in moge vinden, de zaak, die het hier geldt, ernstig in overweging te nemen. Moge ieder, die in onzen stand belang stelt, zich daartoe gedrongen gevoelen; mogen niet alleen de leden onzer Vereeniging, maar al onze collega's daarbij voorgaan, opdat de voor ons allen gewichtige aangelegenheid eens voor goed en in zoo breed mogelijken kring in behandeling kome en eene bevredigende oplossing vinde. Ik heb geene hoogere ambitie dan haar aan de orde te hebben gesteld. Daartoe bied ik hier de gegevens, door mij verzameld; de denkbeelden, bij mij gerezen; in de hoop, dat bij de gedachtenwisseling, die over deze zaak onder ons nog aanvangen moet, mijn arbeid als uitgangspunt van eenigen dienst moge zijn.

EEN PENSIOENFONDS

VOOR

Handelsbedienden.

Het was in 1882, tijdens de oprichting der Vereeniging, in eene der voorbereidende commissie-vergaderingen, waarin de grondslagen van „Mercurius” werden gelegd, dat door mij voor het eerst het denkbeeld van een Pensioenfonds ter sprake werd gebracht.

Sedert zijn bijna 6 jaren verlopen, zonder dat de zaak schijnbaar iets vorderde. Nu en dan werd er in de bestuursvergadering over gesproken, eenmaal zelfs in eene ledenvergadering (van Januari 1886) het voorstel gedaan, om een prijsvraag uit te schrijven, waarbij de leden zouden hebben aan te geven, op welke wijze men tot de stichting van een fonds zou moeten geraken, doch verder verluidde er niets. Hoogstens een enkel ontwijkend antwoord op een desbetreffende vraag door een belangstellend lid nu en dan in de Ledenvergaderingen gedaan.

Het had den schijn, alsof het denkbeeld was losgelaten. Toch was dit gedurende die jaren geen oogenblik het geval. Ik liet het niet los, of beter, het liet mij niet los.

Ik dacht aan den tijd, wanneer ons oog niet meer zoo scherp, onze hand niet meer zoo vast, ons brein niet meer zoo vaardig zal zijn; waarin de oude dag komt aankloppen met zijne gebreken. De ambtenaar, hoogere en mindere, bij Staat of Gemeente, heeft pensioen; tal van geëmploteerden aan openbare inrichtingen hebben pensioen; tegenwoordig kan men zelfs van vele werklieden hetzelfde zeggen, en deze allen kunnen den ouderdom zonder bezorgdheid zien naderen. Doch de handelsbediende, hoe is het met hem? Hij is zonder zoodanige zekerheid en heeft alléén de hoop, dat, wordt hij eenmaal gebrekkig, zijn patroon het goed met hem zal maken. Alsof patroons dit altijd kunnen! Hoe

menige goede patroon is vóór zijn ouden bediende ten grave gedaald, de hoop, die op hem gebouwd was, met zich nemende? Hoevele firma's zijn ontbonden of in vreemde handen overgegaan, waardoor de bejaarde bediende verplicht werd, nog naar eene andere betrekking om te zien, (een moeilijk, vaak vruchteloos pogen), in plaats van na den langen arbeid rust te krijgen?

En *willen* de patroons wel altijd den ouden dag van hunne bedienden verzorgen? O, ik ken heerlijke voorbeelden van edelmoedige principalen, die den ouden dienaar niet ledig henenzonden, toen hij tot werken ongeschikt werd, maar zijne grijsheid nog verheugden met bewijzen hunner hartelijkheid en waardeering voor vroeger bewezen diensten. Ik ken er verscheidenen, die het zich getroostten, den zwakken en sukkelenden oude zijn plaats aan den lessenaar te laten behouden, al was hij tot weinig meer nut, en die het geduld hadden te wachten, tot de dood aan het getob een einde maakte.

Als lid van het bestuur eener Vereeniging, die veel van de welwillendheid van patroons heeft ondervonden, zou het met recht verwondering baren, indien ik hunne goede gezindheid, ten aanzien van hunne ondergeschikten, in twijfel trok. Doch zij hebben het immers niet altijd in de hand hunne plannen van verzorging en hulp uit te voeren. En bovendien, wie zal kunnen ontkennen, dat, nevens den goeden, ook de minder welwillende principaal staat, die maar al te zeer geneigd is, om practisch en *business-like*, den ouden bediende zijn congé te geven, bedenkende, dat jongere krachten goedkooper en beter zijn? En wanneer zulk een congé den afgewerkten handelsbediende treft, staat hem een treurige ouderdom voor de deur, een ouderdom vol afhankelijkheid, dikwijls met vernedering gepaard, soms door armoede verbitterd, en altijd door zorg vergezeld.

Op de hulp van den principaal komt het in den regel aan. Wordt die verleend in den vorm van pensioen, dan mag de oude handelsbediende zijn goeden patroon wel zegenen. Wordt zij verleend in den vorm van voort te mogen „werken”, dan is er mede stof tot erkentelijkheid, ofschoon ik hoop er voor bewaard te blijven om op die wijze oud te worden. Wordt zij echter ten eenenmale onthouden, dan zijn onze bejaarde collega's eerst recht te beklagen, want dan zijn zij ongelukkig; *tenzij* zij zelve intijds gezorgd hebben voor hun ouderdom en niet uitsluitend gerekend hebben op den bijstand van hun patroon, die niet altijd op afdoende wijze kàn helpen.

Dat zorgen voor den ouden dag komt, helaas, zeldzaam voor.

Het is een treurig feit, dat de oude handelsbediende in de meeste gevallen, zoo zijn principaal zich onttrekt, totaal afhankelijk wordt van de barmhartigheid zijner omgeving.

Hij verdiende dikwijls een goed salaris, maar . . . de eischen van het leven zijn hoog, zijne positie bracht mede, dat hij en de zijnen altijd fatsoenlijk voor den dag moesten komen, en zoo gebeurde het, dat hij wel geen schulden maakte, maar toch dankbaar was, als aan het eind van het jaar de beide eindjes

aan elkaar konden worden geknoopt. Daar was geen sprake van oververdienschte; het sommetje, dat bij enkele buitenkansjes werd opgelegd, moest in dagen van ziekte of tegenspoed weer worden ingeteerd; al het geld, dat hij verdiende, moest ook weer worden uitgegeven . . . En zoo vindt hem de ouderdom, arm en hulpeloos.

Ik wil zulk een overleg noch prijzen, noch laken. Het is mij voorloopig om het feit zelf te doen. En dit staat vast. Laat men rondzien in zijne omgeving en men zal bijna overal tot de zelfde slotsom komen: de oude handelsbediende is buiten staat zich zelven te onderhouden.

Dat „Mercurius” aan de zoodanigen de helpende hand zou reiken, hun eene uitkeering verzekeren, die den ouden dag minder zorgvol en het gansche leven geruster en kalmer zou maken, was eene vriendelijke gedachte, die ik niet gaarne prijs gegeven zou hebben. En dat de Vereeniging, althans tegenover hare leden, verplicht was om maatregelen te beramen en schikkingen te treffen, ten einde hen voor een kommervolle grijsheid te bewaren: de ernst en het klemmende van dien eisch gevoelde ik diep. Doch hoe die gedachte te verwezenlijken, hoe aan dien eisch te voldoen? Somtjids scheen het mij een hersenschim: het spiegelbeeld van een vromen wensch; op andere tijden een ideaal, dat ver boven het bereik mijner krachten zweefde. En indien het tot voortgezet nadenken en uitwerken kwam, beschreven mijne becijferingen en plannen een hopeloozen cirkelgang, die immer naar zijn uitgangspunt terugvoerde. Niets is zoo eenvoudig als een pensioenfonds te wenschen, maar tegenover bepaalde gegevens heeft het iets meer bezwaar in, er een op te richten. Haastige vrienden hebben mij toegevoegd, niet te kunnen begripen, dat er al niet lang een fonds was. Ik kon slechts glimlachen en antwoorden, dat het mij ten minste niet uit den mouw viel.

Mijn streven was een *eigen* fonds. „Mercurius” zou met behulp van speciale donatiën en uit eventuele overschotten der kas een waarborgfonds stichten, om zekerheid te verschaffen, dat het minimum der uitkeering onder alle omstandigheden zou kunnen worden verstrekt. Al het overige zou uit de bijdragen der leden moeten gevonden worden, welke bijdragen, wiskunstig berekend, in juiste verhouding zouden moeten staan tot vaste uitkeeringssommen, waarvan de jaarlijksche betaling zou ingaan op een voor allen gelijkelijk aangenomen ouderdom.

Men zou enkele afdeelingen kunnen vormen, bijv. voor pensioenen van f 300.—, f 500.— en f 1000.—; de premien in de resp. afdeelingen in evenredigheid zooveel grooter. En de leeftijd, waarop pensioen-uitkeering begon, zou voor ieder op 65 jaar worden gesteld. Alleen leden der Vereeniging zouden aan de combinatie deelnemen, verlies van lidmaatschap zou verbeurte van rechten medebrengen, bij overlijden zouden de betaalde bijdragen aan het fonds vervallen, en het beheer zou worden uitgeoefend door of onder de hoede van Heeren Commissarissen der Vereeniging.

Er bestond kans, dat, op die wijze ingericht, het fonds voordeelen voor de deelnemers zou opleveren, die zij bij eene Levensverzekering-Maatschappij vruchteloos zouden zoeken. De administratie behoefde niets te kosten: de bestuursleden zouden natuurlijk het werk gratis behandelen; de geheele organisatie van „Mercurius” stond ten dienste, en indien extra bodenloon of drukwerk moest bestreden worden, kon dit gevoegelijk door de Vereenigings-kas worden gedragen. Voorts was er geen sprake van winst, zooals bij eene assurantie-maatschappij; — geen cent behoefde er alzoo gelegd te worden op de bijdrage, die door een deskundige als netto-premie zou worden aangegeven. Wij konden dus, zoo meende ik, bij gelijken prijs hooger uitkeering verzekeren dan eenige maatschappij en daarbij nog eenige bizondere voordeelen aan ons fonds verbinden. Het waarborgkapitaal zou immers rente afwerpen, en die rente, gevoegd bij de sommen, die beschikbaar werden door bedanken van leden, vormde een tweede kas, waaruit invalide leden een jaargeld konden trekken en aan zieke of buiten betrekking geraakte leden eenige ondersteuning kon worden verstrekt.

Toen de omtrekken aldus bij mij vast stonden, wilde ik voor mijzelf *zeekerheid* hebben, dat de redeneering, die mij juist voorkwam, ook door cijfers als juist zou worden gestaafd. Ik ontwierp dus mijne eerste globale berekening, aan het resultaat waarvan ik nauwlijks twijfelde. Als grondslag nam ik aan de sterfte-tafel der 17 Engelsche Maatschappijen; de rente stelde ik op 4 pCt.; den leeftijd der deelnemers op dien, welken zij in het jaar hunner toetreding nog moesten bereiken. Gemakshalve nam ik het getal levenden op 21jarigen ouderdom, dat op de sterfte-tafel was aangegeven (die cijfers telkens gedeeld door 1000, boven het half duizend voor 1, daar beneden voor 0 rekenende); om de zelfde reden stelde ik, dat allen op gelijken leeftijd toetraden, en dat de door hen te betalen jaarlijksche premie was f 10.—

Ziehier de slotsom, waartoe ik kwam.

Van 93 leden op 20 (resp. 21) jarigen ouderdom toegetreden, voleindigen er 47 hun 65ste jaar.

Die 47 hebben à f 10.— per jaar gecontribueerd	per lid
in 45 jaren.	f 450.—
vermeerderd met rente op rente à 4 pCt.	» 811.67

maakt totaal per lid . . .	f 1261.67
----------------------------	-----------

de 47 te zamen dus . . .	f 59298.49
--------------------------	------------

De overige 46 leden zijn overleden, en hunne bijdragen zijn in hun sterfjaar aan de kas vervallen.

Die bijdragen beloopten.	f 12210.—	
+ rente op rente à 4 pCt.	- 29504.76	- 41714.76

zoodat er ter verdeeling in kas is aan 47 leden . . .	f 101013.25
---	-------------

(per lid f 2149.22)

Eene mooie som, bijna 5 maal zoo groot als het bedrag der ingebrachte premiën! Doch er komt spoedig een groot gat in, als men aan het uitkeeren gaat. De lieden op de sterfte-tafel leven wanhopig lang; niet minder dan 489 uitbetalingen moeten er plaats hebben, en al verdeelt zich dit nu al over meer dan 25 jaren; al maakt men dus gedurende dien tijd nog rente over het saldo in kas, — dit verhindert niet, dat het beschikbare pensioen zeer bescheiden afmetingen gaat aannemen, *dat het inderdaad per hoofd en per jaar niet meer bedraagt dan circa f 264.—*

Die eerste calculatie was mijn eerste ontnuchtering. Onverbiddelijk wezen de cijfers uit, dat men om een pensioen van f 500.— te genieten op 65jarigen ouderdom, reeds als 20jarige beginnen moest met jaarlijks circa f 20.— te contribueeren. En hoeveel zouden dan ouderen wel moeten betalen?! Het was zulk eene teleurstelling, dat ik moeite had mij er aan te onderwerpen. En dat bij een eigen pensioenfonds!

Nogmaals onderzocht ik of mijne calculatie wel juist was; een ruwe proef, die ik maakte, gaf mij de overtuiging dat hoogstens enkele rekenverschillen van weinig beteekenis mogelijk waren; in de methode kon ik geene vergissing ontdekken.

Het *moest* dus zoo zijn. En toch wilde ik het niet gelooven. In deze stemming vroeg ik den heer Dr. TH. VAN DOESBURGH, directeur der gemeente-gasfabriek alhier, om een onderhoud. Ik wist, dat hij een zeer welwillend man is, die als deskundige hoog staat aangeschreven, en bij eene andere vereeniging van kantoorbedienden, als zoodanig en uit louter sympathie met het goede doel, reeds groote en gewichtige diensten had bewezen. Het onderhoud werd mij op de meest heusche wijze toegestaan. Ik had gelegenheid de aanvankelijke plannen te ontwikkelen, en mijne ongelukkige becijfering ter tafel te brengen. En het einde was, dat Dr. VAN DOESBURGH mij later schreef: „Na rijpe overweging is mijn advies, dat ik u *niet* kan aanraden zulk een fonds voor de leden van „Mercurius” op te richten.”

Dit negatieve advies was intusschen niet het eenige resultaat van Dr. VAN DOESBURGH's bemoeiingen. Heb ik hem dank te weten voor de vriendelijke wijze, waarop hij mij te woord stond, en mijne denkbeelden in overweging nam, ik heb hem ook erkentelijk te zijn voor zijn raad om liever in contact te treden met eene solide Levensverzekering-Maatschappij, en voor zijnen wenk om daarbij speciaal te letten op de zeer voordeelige tarieven, die de Nationale Levensverzekeringbank, alhier, voor werklieden-pensioenen heeft vastgesteld.

Op die tarieven mag ik wel voor een oogenblik de aandacht vestigen. Het is verwonderlijk hoe laag ze zijn, vergeleken met het gewone tarief dier zelfde bank, dat voor particuliere personen geldt.

Een paar cijfers ten bewijze:

Bij inschrijving op den leeftijd van:	Voor f 100 jaarl. uitkeering op den leeftijd van:	Wordt premie berekend naar gewoon	naar extra tarief	Extra tarief dus lager
20 jaar	50 jaar	f 20.69	f 18.09	12 ^s pCt.
25 »	50 »	- 28.77	- 25.45	11 ¹ / ₂ »
30 »	50 »	- 41.56	- 37.19	10 ¹ / ₂ »
20 »	55 »	- 12.48	- 10.93	12 ⁴ »
20 »	60 »	- 7.23	- 6.34	12 ³ »
20 »	70 »	- 1.94	- 1.65	15 »
20 »	65 »	- 3.94	- 3.42	13 ² »
25 »	65 »	- 5.28	- 4.60	12 ⁹ »
30 »	65 »	- 7.16	- 6.29	12 ¹ »
35 »	65 »	- 9.93	- 8.77	11 ⁷ »
40 »	65 »	- 14.23	- 12.66	11 »
45 »	65 »	- 21.03	- 19.09	9 ² »
50 »	65 »	- 33.29	- 30.89	7 ² »

Met het gewoon tarief voor particulieren vergeleken is dus het extra tarief van 7 tot 15 pCt. lager. Dat zegt op zich zelf niet veel, maar wel als men in aanmerking neemt, dat de gewone premieën vrij wel concurreeren met die van andere solide maatschappijen, en menigmaal aanzienlijk daar beneden blijven. De extra tarieven mogen dus als *zeer* voordeelig worden beschouwd. En de gelegenheid om daarvan gebruik te maken stelt de Bank voor elke, ook voor onze (*) corporatie open, op deze enkele voorwaarde, „dat de premieën in hun geheel zonder onkosten voor de Bank aan haar worden ter hand gesteld, daar commissie, bodenloon etc. niet van deze premieën kan worden toegekend.”

Doch, daar de Bank als particuliere instelling winst moet beoogen, zullen haar premien toch immers hooger blijven dan die van een eigen fonds, dat geen winst verlangt? De opmerking schijnt juist, en toch is zij 't niet. Ik calculeerde, dat in een eigen fonds bij inschrijving op 20jarigen leeftijd met eene jaarlijksche premie van f 10.— eene uitkeering kon verzekerd worden op 65jarigen ouderdom van f 264.— Welnu, de N. L. B. vraagt in gelijke omstandigheden

f 3.42 premie voor f 100.— uitkeering,

of - 10.— » » - 290.— »

en verzekert dus bij de zelfde contributie een pensioen van f 26.— i. e. 10 pCt. meer.

Mij dunkt, dat bij deze cijfers de kwestie van een eigen fonds, althans ter verzekering van een minimum-uitkeering, voorloopig kan blijven rusten. De vraag blijft open, hoe het mogelijk is, dat eene particuliere instelling zulke premien kan aanbieden. Straks zal ik gelegenheid hebben daarop terug te komen en daarbij dan tegelijk de geschiedenis der tarieven voor werklieden-pensioenen bij de N. L. B. met een enkel woord te bespreken. Mijne bedoeling met het nu reeds vooropstellen dier tarieven is alléén om ze als maatstaf te gebruiken bij de be-

(*) Ik heb mij hiervan opzettelijk vergewist.

oordeeling van andere bestaande fondsen, waarvan ik de bepalingen nu na wil gaan om te onderzoeken, of er iets bruikbaar in kan gevonden worden voor ons doel. Zonder eenig vast punt van vergelijking, zou men gevaar loopen, zich in de massa cijfers te verliezen, en een zeer onvruchtbaar werk te doen. Daarbij komt, dat het al bijzonder lichtvaardig zou zijn, op de enkele gegevens, die ik tot nog toe verstrekte, definitief af te gaan, en ons hals over kop aan eene inrichting te verbinden, die slechts bewezen heeft goedkoopere te kunnen werken dan wij. Er is op het gebied van pensioneerings, vooral in den laatsten tijd, zoo veel tot stand gebracht, in Binnen- en Buitenland, dat het wel de moeite belooft te loonen, als wij ons onderzoek daarheen uitstrekken. Eerst daarna zijn wij tot een eind-oordeel in staat.

Indien ik bij dit onderzoek uitvoeriger ben dan voor mijn doel wel noodig schijnt, dan vinde men daarvoor de verklaring in wat ik vooropstelde, nm: dat ik niet in de eerste plaats schrijf om mijne conclusien ingang te doen vinden, maar om de gegevens, die ik verzamelde, onder het bereik te brengen van een grooteren kring. Mijne gevolgtrekkingen kunnen onjuist of eenzijdig zijn: daarom breng ik ze in discussie. En ik kan zeer belangrijke factoren over het hoofd gezien hebben: daarom geef ik wat mij dient en wat mij niet dient, opdat anderen het door mij verzuimde mogen herstellen en wellicht parelen vinden, waar ik niets dan schelpen zag.

Wij beginnen van huis uit met

de Nederlandsche Handels-reizigers Vereeniging,

opgericht 1 December 1874, gevestigd te Rotterdam.

Het doel der Vereeniging is:

- a. tijdelijken onderstand te verleen en aan leden buiten verdienste;
- b. een fonds op te richten tot het doen van uitkeeringen bij overlijden.

De leeftijd voor toetreding is gesteld van 18 tot 50 jaar.

De contributie bedraagt bij toetreding in den ouderdom van:

18—25 jaar	f 15.— per jaar
25—30 »	- 18.— » »
30—35 »	- 21.— » »
35—40 »	- 24.— » »
40—45 »	- 27.— » »
45—50 »	- 30.— » »

Opzegging van lidmaatschap heeft verlies van alle rechten ten gevolge en verbuurt van de reeds betaalde contributiën.

De tijdelijke onderstand bedraagt,

bij een ongeluk: hoogstens f 15.— per week, gedurende 8 weken;
 bij verlies van betrekking: hoogstens f 10.— per week, gedurende 8 weken.

De uitkeering bij overlijden bedraagt
 eene jaarlijks door een deskundige te bepalen som, tot aan een maximum van f 500.—

Aan het jaarverslag van 1881/2 ontleen ik de volgende cijfers. Er waren destijds 106 leden en 86 donateurs. In het afgelopen jaar was de bezitting der vereeniging vermeerderd met circa f 2000.— en bedroeg nu f 11717.—

De Inkomsten bestonden uit:

contributiën	f 1189.10	
donatiën	- 859.50	
rente van effecten	- 364.50	f 2413.10.

De Uitgaven bedroegen aan:

onkosten	f 432.91½	
toelagen	- 120.—	
uitkeeringen	- nihil	f 552.91½ (*)

Het tweeslachtig karakter dezer vereeniging maakt vergelijking onmogelijk. Zij is eene verzekering tegen ongelukken en tevens assureert zij uitkeering bij overlijden.

Men zou kunnen opmerken, dat de leden voor eene uitkeering van f 500.— minstens een derde te veel aan premie betalen, maar daar staat tegenover, dat zij tevens in bepaalde gevallen recht op ondersteuning hebben, en dit laatste berust op eene kansrekening, die voor zoover ik weet nog niet onder cijfers gebracht is. De reden, waarom ik van deze vereeniging sprak, is dat zij ondersteuning en uitkeering combineert in één fonds, zooals ik dat aanvankelijk voor „Mercurius” gewenscht heb, en dat zij daarin voorloopig niet ongelukkig schijnt te slagen. Ik wil daarbij vooral wijzen op twee eigenaardigheden:

- 1°. dat het fonds niet uitsluitend drijft op de premien der leden, maar voor een zeer groot deel ook op de schenkingen van donateurs; — zoodat uitkeeringen en toelagen grooter kunnen worden, dan door de enkele premiebetaling zou mogelijk zijn;
- 2°. dat een deskundige telken jare het cijfer bepaalt, dat uitgekeerd kan worden, resp. dat veilig aan de baten kan worden onttrokken; zoodat wél de hoegrootheid der uitkeering zeer wisselvallig kan zijn, maar nooit meer vermag te bedragen dan de vereeniging missen kan.

Waarschijnlijk is de laatste bepaling in de statuten opgenomen, ten einde de koninkl. goedkeuring op de statuten te kunnen verkrijgen, die vóór 1882 bij fondsen niet gegeven werd, zoolang niet aan alle wetenschappelijke eischen was voldaan. In het onderwerpelijk geval was het zeer moeilijk eene vaste som te bepalen, die eventueel bij overlijden zou uitgekeerd worden. afhankelijk als men was van het grooter of kleiner bedrag aan „toelagen”, waarop de leden aanspraak mochten maken, en waarvoor geene wetenschappelijke premie berekend kon worden. Dat niet te becijferen recht op „toelagen” bracht iets zwe-

(*) Over 1887 waren de cijfers als volgt: Er waren 141 leden en 111 donateurs. Er werd uitgekeerd f 500.— aan de Erven van een overleden lid en f 540.— voor ondersteuning aan diversen. De kas wees weder een overschot aan van f 2000.— en het kapitaal was geklommen tot f 23000.— Een legaat van f 1000.— was nog te incasseeren.

vends, iets onzekers in het fonds; het was betrekkelijk een „sprong in het donker”, waartoe de vereeniging zich waagde, en waarmede althans een deel der voor uitkeering bestemde gelden in gevaar werd gebracht, aan die bestemming te zullen worden onttrokken. Doch met de bepaling van den deskundige staat de vereeniging in één slag weder op vasten grond. Hoe nu ook de „toelagen” zich mogen uitbreiden, hoeveel geld daaraan ook zal worden besteed, nooit zal de vereeniging in verzoeking komen, van het overblijvende meer uit te keeren dan met de soliditeit van haar fonds bestaanbaar is, want haar deskundige bepaalt telken jare het bedrag.

Indien wij ooit aanleiding mochten krijgen onze Vereeniging ten bate harer leden eveneens een sprong in het donker te laten doen, dan zal het goed zijn ons den deskundige der handelsreizigers te herinneren. Tegelijkertijd een regulator en een veiligheidsklep.

Meer in rechtstreeksch verband tot ons onderwerp, staat

het Pensioenfonds voor het notariaat in Nederland,

waarvan het concept beschreven wordt in afl. 3 en 4 van het tijdschrift „Recht en Wet,” onder redactie van den heer P. J. LABOYRIE te 's Hage.

Het geheel is eene navolging van het fonds der vereeniging van Notarissen in Oostenrijk.

Door het fonds worden gewaarborgd:

10. Invaliditeits- en Ouderdoms-Pensioenen;
20. Weduwen- en Weezen-Pensioenen.

Er zijn voor beide categoriën *drie* klassen: f 300, f 600, f 900.

Leden van het fonds zijn: gewone leden en begunstigers.

Ieder, die tot het notariaat behoort, kan toetreden, mits niet ouder dan 60 jaar.

Het pensioen gaat in op 65jarigen leeftijd, of bij invaliditeit; deze laatste komt ter beoordeeling van een Jury.

De leden verzekeren zich zelve of kunnen door derden verzekerd worden.

De inkomsten van het fonds worden gevormd:

- a. door een waarborgfonds van f 20.000.— bijeen te brengen uit het jaarlijksch saldo der rekening van de Broederschap;
- b. door de bijdragen van leden en begunstigers;
- c. door de rente van uitgezette kapitalen;
- d. door de extra bijdragen.

De premien der leden bestaan in a. inleg; b. halfjaarlijksche contributie, vooruit te voldoen. De inleg kan betaald worden in 6 halfjaarlijksche termijnen, met bijstorting van 4 pCt. rente.

Er worden *geen* dokters-attesten verlangd.

Leden moeten hun contributie doen betalen. Daarentegen worden door het Bestuur geene administratiekosten in rekening gebracht.

Eerst na 3 jaren lidmaatschap verkrijgt men recht op uit-

keering. Langer dan 6 maanden nalatig in het betalen der contributie, vervalt het lidmaatschap.

De pensioenen worden maandelijks bij vooruitbetaling uitgekeerd.

Wordt een pensioen in drie jaar niet opgevorderd, dan vervalt het.

Ter verzekering van een *Invalideits- en Ouderdoms-pensioen* wordt berekend naar

Tabel I.

Bij toetreding op den leeftijd van:	INLEGGELD.	Halfjaarlijksche premie voor		
		f 300.—	f 600.—	f 900.—
25 jaar of jonger	f 111.28	f 7.38	f 18.45	f 29.52
30 "	" 137.63	" 9.68	" 24.20	" 38.72
35 "	" 173.36	" 13.16	" 32.90	" 52.64
40 "	" 221.74	" 18.62	" 46.55	" 74.48
45 "	" 286.47	" 27.50	" 68.75	" 110.—
50 "	" 371.66	" 43.14	" 107.85	" 172.56
55 "	" 482.09	" 74.46	" 186.15	" 297.84
60 "	" 621.18	" 160.92	" 402.30	" 643.68

Ter verzekering van een *Weduwen- en Weezenpensioen* wordt berekend naar

Tabel II.

Ouderdom van man en vrouw

25 jaar en jonger	f 212.—	f 15.50	f 38.75	f 62.—
30 "	" 233.10	" 17.76	" 44.40	" 71.04
35 "	" 252.42	" 20.26	" 50.65	" 81.04
40 "	" 268.59	" 23.04	" 57.60	" 92.16
45 "	" 279.95	" 26.86	" 67.15	" 107.44
50 "	" 286.15	" 33.20	" 83.—	" 132.80
55 "	" 285.—	" 44.06	" 110.15	" 176.24
60 "	" 276.—	" 71.64	" 179.10	" 286.56

Ter verzekering zoowel van *Invalideits- en Ouderdoms-*, als van *Weduwen- en Weezen-pensioenen* worden de beide Tabellen I en II gecombineerd berekend.

De lust bekruipt mij de pen neder te leggen, vragende wat men nog meer kan verlangen. Ziedaar dan een Onderling Pensioenfonds, waarbij niet alleen de ouderdom van het lid verzorgd wordt, maar hem ook zekerheid wordt beloofd, ingeval van invaliditeit, terwijl tevens aan vrouw en kinderen een jaargeld wordt gewaarborgd bij zijn overlijden. Alles wat wij verlangen, — en meer! De premien zijn mede niet hoog, en als men er de inleggelden uitlicht, (die betrekkelijk hooge entrees zouden voor menigen handelsbediende een onoverkomelijk beletsel kunnen zijn,) als men ze m. a. w. tot bijslag op de premien herleidt, krijgt men een tarief, dat men zou willen overnemen zonder meer. Om de cijfers beter te kunnen beoordeelen, laat ik die herleiding hier volgen, mij korthedshalve bepalende bij de premie van 25 jarigen.

Voor de zoodanigen wordt bij Tabel I een inleggeld ge-

vorderd van f 111.28. Een 25jarige heeft bij de N. L. B. voor uitkeering van f 100.— op 65jarigen leeftijd in eens te betalen f 78.97 of in eene jaarlijksche premie f 4.60. Volgens dezen maatstaf zou betaling in eens van f 111.28 gelijk staan aan eene jaarlijksche premie van f 6.48, en ik zou dus, het inleggeld ecarteerende, de premie met een bijslag van f 6.48 moeten verhoogen.

Het komt mij echter voor, dat ik beter doe, bij de herleiding geen vreemd tarief toe te passen, (het genoemde is immers alleen op ouderdoms en niet óók op invaliditeits-pensioen aangelegd), maar mij alleen te houden bij de gegeven cijfers in Tabel I.

Er is verschil tusschen de contributie voor f 300, 600 en 900 grooter dan door de verhoudingscijfers 1:2:3 gemotiveerd wordt. Dit grootere verschil moet door het inleggeld zijn veroorzaakt, dat, even groot voor de laagste als voor de hoogste klasse, natuurlijk aan de premie van de laagste klasse het meest ten goede komt. De premien moeten immers in rechte reden staan tot de uitkeeringen, en eene bijdrage voor f 600.— zal dus juist $2 \times$ zoo groot moeten zijn als eene voor f 300.—. Men heeft alzoo, om het inleggeld tot jaarpremie te herleiden, eenvoudig te zoeken naar het cijfer, dat, aan de resp. premien toegevoegd, hen in de verhouding brengt van 1: 2: 3. Dat cijfer is hier f 7.38. (Juist het bedrag der halfjaarlijksche premie voor f 300.—)

Men krijgt nu:

	Halfjaarlijksche premie voor		
	f 300.—	f 600.—	f 900.—
	f 7.38	f 18.45	f 29.52
of per jaar	f 14.76	f 36.90	f 59.04
+ het tot jaar premie herleide inleggeld, als boven . . .	- 7.38	- 7.38	- 7.38
	f 22.14	f 44.28	f 66.42
of per f 100.— ^{1/3}	f 7.38	f 7.38 ^{1/6}	f 7.38 ^{1/9}

Bij Tabel II wordt voor 25jarigen een inleggeld gevorderd van f 212.—. Herleidt men deze entree tot jaarpremie volgens boven aangegevene methode, dan vindt men als zoodanig f 15.50.

Deze Tabel wordt dan:

	f 300.—	f 600.—	f 900.—
	f 46.50	f 93.—	f 139.50
of per f 100.— ^{1/3}	f 15.50	f 15.50 ^{1/6}	f 15.50 ^{1/9}

Analyseert men de zoo gevonden totaal contributiën nu, dan vindt men, dat voor ouderdoms en invaliditeits-pensioen door het onderl. fonds wordt berekend, per f 100.— uitkeering f 7.38 terwijl naar den maatstaf der premie van de N. L. B. ($6.48 : 7.38 = 4.60 :$) alleen voor ouderdoms-pensioen onder dezelfde voorwaarden de jaarpremie uitkomt per f 100.— op - 5.24 zoodat het invaliditeits-pensioen den leden te staan komt op f 2.14 per f 100.— rente, of op bijna 30 pCt. der premie.

Voor de weduwen en weezen-pensioenen komt de totaal contributie buitengewoon voordeelig uit. Zij bedraagt als boven f 15.50
 per f 100.— uitkeering, voor 25 j., man en vrouw,
 terwijl de N. L. B. voor gelijke verzekering een premie
 stelt van - 25.67

een profijt dus voor de leden van f 10.17
 waarbij dan nog komt, dat ook hun weezen recht op pensioen verkrijgen, wat in de premie der N. L. B. nog niet eenmaal begrepen is.

Er zullen er zijn, die zich afvragen, hoe het mogelijk is, dat er zulk een groot verschil bestaat tusschen het tarief voor ouderdoms en voor weduwen-pensioen. Hun merk ik op, dat het eerstgenoemde pensioen nooit aanvangen kan vóór het 65ste jaar, terwijl het laatstgenoemde spoedig na het sluiten der verzekering reeds intreden kan, immers dadelijk na het overlijden van den geassureerde. Er is dus een zeer groot verschil in de risico tusschen het een en het andere.

En, zal men vragen, worden deze betrekkelijk lage contributiën toch niet ten slotte hoog, *te* hoog voor den handelsbediende? Gesteld, men wil voor zich zelve en voor zijne vrouw een pensioen verzekeren van f 500.— en daarvoor zal een 25jarige (dus in het gunstigste geval) eene jaarlijksche premie hebben te betalen van f 114.40. Dit is eene uitgaaf, die maar weinigen zich kunnen veroorloven.

De opmerking is niet onjuist, doch men moet in het oog houden, dat, is de premie belangrijk, de daarmede verkregen garantie eveneens belangrijk is. Eene uitkeering van f 500.— toch staat gelijk aan de rente van een kapitaal van niet minder dan f 10000.— en wil men bij overlijden zulk een kapitaal aan zijne weduwe nalaten, dan zal men daarvoor tot aan zijn dood eene jaarlijksche premie van circa f 200.— moeten besteden, en dan zonder uitzicht op een ouderdoms-pensioen. Bovendien, — men kan tusschen de beide tabellen kiezen; de leden zijn niet geforceerd *beide* verzekeringen te sluiten, en behouden het recht om gedeeltelijk, bijv. voor het ouderdomspensioen, van het fonds gebruik te maken; terwijl zij ten bate hunner betrekkingen elders eene verzekering naar goedvinden kunnen aangaan, hoewel, dit moet erkend, eene *zelfde* verzekering nergens tot lager tarief door hen gesloten zal kunnen worden, dan waartoe het eigene fonds hun gelegenheid biedt.

Lage premien zijn intusschen geen goede maatstaf, waarnaar men een dergelijk fonds beoordeelen kan. Integendeel, zij zijn een zeer slechte en gevaarlijke maatstaf.

Er blijven dan ook vrij wat gewichtiger en ernstiger vragen over, die in deze van de allerhoogste beteekenis zijn. Wenscht deze vereeniging op hare tarieven de Koninklijke Goedkeuring? Uit de bepaling in het Ontwerp, dat de Vereeniging minstens 50 leden moet tellen, mag worden opgemaakt, dat die niet wordt

verlangd, daar de wet voor zulk een fonds met *vaste* uitkeeringen minstens 500 leden vordert. En, — dit is de alles beheerschende vraag, die zich als van zelf aan de eerste vastkroopt, — welken *waarborg* geeft de Vereeniging dan, dat zij hare verbin-tenissen zal nakomen? Ik moet hierop het antwoord schuldig blijven. De zaak heeft nog geene geschiedenis. Wat ik hierboven aangaf, is immers slechts een ontwerp, en de tijd zal dus uitspraak moeten doen, in hoeverre de rekening tusschen premie en risico sluit. Maar nu reeds valt het niet te ontkennen, dat de invaliditeits-pensioenen *zeer* kunnen tegenvallen, vooral met de bepaling, dat geen gezondheids-attest hoegenaamd wordt vereischt. Wel is daar minder gevaar voor bij de overige pensioenen, omdat die binnen het gebied der gewone Levensverzekering vallen, waar men ten hunnen aanzien reeds zooveel ervaring opdeed; — wel heeft men dus dáárvoor de kansrekening zoo wetenschappelijk mogelijk *kunnen* opmaken, maar het blijft zeer de vraag, of algemeene statistieken wel op kleine vereenigingen van een vijftigtal leden met gerustheid kunnen toegepast worden.

Tegenover deze bezwaren staat het op te richten waarborgfonds van f 20.000.—, plus de bijdragen der begunstigers, plus de rente, plus de extra bijdragen. Dat zijn de waarborgen, die de uitkeering der vaste pensioenen boven allen twijfel moeten verheffen, afhankelijk van de vrijgevigheid dergenen, die bijdragen zullen schenken. Dat de zoodanigen zouden komen, en ruim geven, was destijds nog een wensch, evenals de som, waartoe het waarborgkapitaal zou stijgen, toen ook niet meer dan een wensch was. Wordt deze vervuld, dan is alles „*pour le mieux*.” Dan zal men het recht hebben, al naarmate de schenkingen vloeien, dit voordeelige fonds ook een solide te noemen, en men zal dit alweder moeten danken aan de samenwerking tusschen belanghebbenden en belangstellenden, waarbij de laatsten door donatien aanvullen, wat aan de contributien der eersten ontbreekt.

Doch het is immers mogelijk, dat die wensch niet vervuld wordt, en wat dan? Welnu, dan zal ik van mijne ingenomenheid met deze combinatie eenvoudig *alles* moeten prijs geven. Zoo even zinspeelde ik er reeds op, dat de invaliditeits-pensioenen kunnen tegenvallen, en ik zeide dit, omdat die, naar ik meen, op geen enkelen wetenschappelijken grondslag gebaseerd *kunnen* zijn. De weduwen- en weezenpensioen-tarieven zijn bedenkelijk laag, zoo laag, vergeleken met die van solide maatschappijen, dat men zich afvragen moet, of bij de berekening daarvan óók wel van exacte gegevens is uitgegaan. Is het nu gewaagd, te veronderstellen, dat bij het bepalen der cijfers al te veel is *gerekend* op donatien, en wordt dan de zaak niet *onzeker*, als straks die donatien minderen of uitblijven? En dat is het ergste, wat men van een fonds kan vreezen. Contribueer uw gansche leven een aanzienlijk bedrag, en kom dan op uw ouden dag tot de ontdekking, dat het pensioen, waarvoor gij al dien tijd hebt gespaard, niet kan worden uitgekeerd! Zelfs de gedachte aan zulk eene mogelijkheid moet verre blijven, zij is al te verschrikkelijk.

Ik ben de laatste om te willen beweren, dat de deelnemers aan dit onderling pensioenfonds zich op die wijze in hunne verwachting *zullen* bedrogen zien; ik vertrouw van de vrijgevigheid zijner begunstigers, dat het integendeel al zijn beloften zal vervullen, maar dit is mijn grief, dat men die beloften onder *vaste* cijfers (uitkeeringen van f 300.—, f 600.—, f 900.—) gebracht heeft, terwijl men de noodzakelijke waarborgen nog moest zien te verkrijgen. Eerst garantie, dan belofte. Men mag op dit gebied niets toezeggen, of men moet absolute zekerheid hebben, ook in de ongunstigste omstandigheden zijn woord gestand te kunnen doen. Bezit men die zekerheid niet, of nog niet, dan doet men beter het voorbeeld der handelsreizigers te volgen, die beginnen met eene hooge contributie, en niets meer verzekeren dan wat door die contributie volkomen wordt gedekt, die verder wel het voordeel van schenkingen aan hun fonds verbinden, maar daarop geen uitkeeringen in de toekomst baseeren, en er alleen een gelegenheids-gebruik van maken, voor zoover dat, naar deskundig oordeel, met het belang van alle betrokkenen strookt.

De conclusie ligt voor de hand. Het onderling pensioenfonds biedt veelzijdige ondersteuning, tegen verlokkelijk lage tarieven, doch zonder voldoende waarborgen. Er schijnt daarbij, in plaats van uitsluitend op streng wetenschappelijke gegevens, ook op donaties gerekend te zijn, die uit haren aard wisselvallig, wèl de kracht van een fonds kunnen verhoogen, maar er nooit den grondslag van kunnen uitmaken. Het geheel krijgt daardoor een onzeker aanzien, en kan dus niet tot voorbeeld strekken van wat „Mercurius” tot „zekerheid” voor haar leden wenscht op te richten.

Wij moeten dus verder, en gaan het nu eens over de grenzen beproeven, of daar iets passends voor ons te vinden is.

Te Manchester bestaat sedert 1855 de

Manchester Warehousemen and clerks' Provident-Association, ten doel hebbende, uit de bijdragen der leden fondsen te vormen:

- 1°. voor wekelijksche toelagen aan leden buiten betrekking;
- 2°. » geneeskundige hulp en medicijnen;
- 3°. » pensioen aan oude en invalide leden;
- 4°. » ondersteuning aan hulpbehoevende leden;
- 5°. » uitkeering bij overlijden van leden of voor begrafenissen hunner echtgenooten.

Het onder 1°. genoemde is voor de vereeniging hoofdzak; en daarop speciaal zijn de contributiën aangelegd.

Toetredende in den	Bij een jaar.	Ontvangen de leden ingeval van ziekte of buiten betrekking eene toelage per week:		
		in de eerste 4 weken	in de volgende 4 weken	in de derde 4 weken
ouderdom van:	contributie van:			
18—30 jaar	£ 1. 4.—	£ 1.—.—	£ —.10.—	£ —.5.—
30—35 »	» 1. 6.—	»	»	»
35—40 »	» 1.10.—	»	»	»
40—45 »	» 1.13.—	»	»	»
45—50 »	» 1.16.—	»	»	»

Er bestaan nog twee hoogere klassen, waarin men resp. 1½ en 2 maal de bovenstaande contributie betalen moet en waaraan in evenredigheid hoogere toelagen zijn verbonden.

Voor het begrafenisfonds, (punt 5,) moeten de leden, die zich daarbij aansluiten, extra contribueeren, en betalen dan voor eene uitkeering van £ 20—/— bij overlijden, eene premie van 8sh. tot 16sh. per jaar, of voor eene storting van £ 10.—/— bij overlijden van hunne echtgenooten, van 5sh. tot 12sh., de premie opklimmende met den leeftijd van toetreding.

• De overige voordeelen der Vereeniging: geneeskundige hulp, pensioen en ondersteuning zijn zonder extra betaling aan het gewone lidmaatschap verbonden.

De geneeskundige hulp is op zeer ruimen schaal ingericht; een groot aantal doktoren, waaronder specialiteiten, staat daarbij der Vereeniging ten dienste.

De ondersteuning wordt door het bestuur verleend, „voor zoover de fondsen zulks permitteeren”, terwijl daaronder ook begrepen is het verleenen van speciale giften aan weduwen en kinderen van overleden leden. Die giften mogen niet meer bedragen dan de helft van het bedrag der betaalde contributiën, eventueel verminderd met de som van vroeger genoten ondersteuning, en worden alleen verstrekt, indien het lid minstens 10 jaren achtereen gecontribueerd heeft.

Pensioen aan oude en invalide leden wordt verleend in verhouding tot de betaalde bijdragen en den eventueel genoten onderstand. Men moet minstens 20 jaren lid geweest zijn en den leeftijd van 60 jaren bereikt hebben, alvorens pensioen-uitkeering kan plaats hebben, en deze geschiedt zelfs dan nog niet, tenzij het blijke, dat men in behoeftige omstandigheden verkeert, of onbekwaam tot werken is.

Het lidmaatschap der Vereeniging staat open voor personen tusschen den 18 en 50 jarigen leeftijd.

Zij, die zich uitsluitend bij het pensioenfonds willen aansluiten, kunnen dit doen, en contribuëeren dan 1 Guinea per jaar of 10 Guineas in eens. Daar men hiermede echter de overige voordeelen prijs geeft en slechts 3 sh. bespaart, wordt van deze bepaling zeldzaam gebruik gemaakt.

In 1886 was het getal leden dezer „Association” 2400; gedurende de drie laatste jaren waren niet minder dan 1000 nieuwe leden toegetreden. Sedert de oprichting was er betaald aan ondersteuning £ 25112.—, en aan dokters honoraria £ 9263.—, terwijl het gezamenlijk kapitaal nu £ 16100.— bedraagt.

Aan een schrijven van den secretaris der Vereeniging, dato 13 Januari 1887, wordt omtrent het ouderdoms-pensioen nog het volgende ontleend:

» Wij garandeeren geen minimum jaargeld; het hangt geheel af van » de gezondheid en de omstandigheden der leden op 60jarigen leeftijd.

» Er wordt voor pensioen niet expres gecontribueerd; er » zijn zeer weinig guinea-leden, en wij ontvangen voor het fonds » ter nauwernood eenige donatie.

» Van het algemeene fonds, dat niet minder dan £ 2000.— mag
 » bedragen, boeken wij van tijd tot tijd sommen op het pensioen-
 » fonds over. Het is 30 jaren ondervinding en gewone contributie,
 » waardoor het pensioenfonds nu £ **12000.**— beloopt.

» Er zijn slechts 5 pensioentrekkenden, die van 10 sh. tot 15 sh.
 » per week ontvangen”.

Het zou te ver voeren, indien alle onderdeelen van deze Vereeniging derwijze besproken moesten worden, dat zij in hare geheele werkzaamheid volkomen helder begrepen werd. Doch het vorenstaande zal reeds voldoende zijn om een denkbeeld te geven van wat samenwerking op eenigszins uitgebreide schaal vermag. De vaste voordeelen, toelagen en geneeskundige hulp, zijn niet gering, en zeker groot in verhouding tot de bescheiden contributie, doch zou eene kleine Vereeniging niet veel gevaar loopen bij een weinig tegenspoed reeds met deze voordeelen te ver te gaan en schipbreuk te lijden? Niet alzoo echter de Manchester corporatie. Door haar groot aantal leden neutraliseert zij de kleine tegenslagen, en breidt zelfs hare verplichtingen nog uit door onderstand en pensioen. Eigenaardig is de wijze, waarop in de toepassing daarvan rekening gehouden wordt met hetgeen betaald en genoten is, zoodat de Vereeniging in hare verbintenissen toch niet te veel belooft en zij, die langen tijd lid waren, bevoordeeld worden boven hen, wier lidmaatschap van jonger dagtekening is. Eigenaardig is ook de bepaling, dat alleen zij, die er *behoefte* aan hebben, pensioen verkrijgen, waardoor het karakter van verzekering min of meer verloren gaat. Het geheel maakt dan ook niet zoo zeer den indruk van een onderling fonds, dan wel van eene groote combinatie, berustende op het beginsel der samenwerking, en waarbij men elkander wederkeerig belooft te zullen helpen en ondersteunen, zoodra zulks noodig zal zijn. Zeer wel mogelijk, dat een lid zijn leven lang zich aan deze combinatie heeft aangesloten, zonder immer een penny voordeel daaruit getrokken te hebben. Hij verlangt er ook niet naar; want om voordeel te trekken, moet hij in ongelukkige omstandigheden verkeer. Zijn eenige doel bij toetreding was, niet geïsoleerd te zijn, als de booze dag soms komen mocht, maar dan den zegen der gemeenschap te ondervinden. Geef mij 2000 zulke leden, en alle vraagstukken van pensioen-regeling en wat dies meer zij, zijn opgelost. Er is bijna niets, wat aan de massa niet gelukt. Wie weet, hoe spoedig wij dan ook *ons* fonds van 1½ ton hebben!

Doch keeren wij uit het rijk der illusien terug. Het voorbeeld der Manchester corporatie moge ons een prikkel zijn tot meer samengaan: zoover als zij het bracht, zullen wij het wel niet

brengen, en wij kunnen het er dus niet op laten aankomen, dat de handelsbedienden, zich in massa vereenigende, op die wijze eene oplossing aan ons vraagstuk geven zullen. Zien wij dus verder.

De „Verein für Handlungs-Commis von 1858”, te Hamburg,

heeft den 1sten Juli 1886, dus in het 28ste jaar van zijn bestaan, een pensioen-fonds opgericht, onder de volgende bepalingen.

Alleen leden der Vereeniging kunnen aan het fonds deelnemen, mits zij den leeftijd van 50 jaren niet overschreden hebben.

Bij toetreding is noodig een certificaat van twee leden van het fonds of een dokters-attest, waaruit blijkt, dat men eene goede gezondheid geniet. Bij verzekering van de echtgenoot van een lid wordt zulk een certificaat niet vereischt.

Er zijn drie atdeelingen, waarin men zich verzekeren kan; de keuze daarvan staat vrij; vrouw en man kunnen in verschillende klassen deelnemen; latere overschrijving in eene andere klasse is geoorloofd.

Zij die geen gezondheids-attest overleggen, kunnen alleen worden ingeschreven voor het ouderdoms-pensioen.

Eindigen van lidmaatschap heeft uittreden uit het fonds ten gevolge. Een gedeelte van de betaalde bijdragen wordt dan echter terugbetaald en wel na 5 jaar lidmaatschap $1/5$

» 10	»	»	$2/5$
» 15	»	»	$3/5$

De onderdeelen, waarin het fonds zich splitst, zijn
het Garantie-fonds;

- » Ouderdoms-pensioenfonds;
- » Invaliden-fonds;
- » Weduwen- en Weezenfonds;
- » Algemeen-Reservefonds.

Het *Garantie-fonds* wordt samengesteld uit:

- a. M. 25000.— als eerste bijdrage uit het kapitaal des Vereins, dadelijk bij de oprichting gestort;
- b. Verdere sommen, uit het jaarlijksche overschot der Vereeniging aan te wijzen;
- c. Legaten en schenkingen, speciaal voor het pensioenfonds;
- d. Gezamenlijke overschotten in de pensioenkas, gedurende de eerste 5 jaar;
- e. De eigen rente van het garantiefonds.

Het maximum voor dit fonds is gesteld op M. 250,000.—. Is dit cijfer bereikt, dan wordt de rente in het algemeen reservefonds gestort.

Het *Algemeen Reservefonds* wordt opgevoerd tot aan het bedrag der reserve voor ieder lid van zijn minimum-aandeel.

Daarna worden overschotten aangewend tot verhooging der pensioenen tot aan de daarvoor gestelde maxima.

De deelnemers hebben bij toetreding een *Entreegeld* te storten en wel voor:

Afd. I	M. 5. —	voor leden in het 3e jaar.	M. 10. —	voor leden in het 4e jaar.	M. 15. —	voor leden in het 5e jaar.
" II	" 10. —	voor nieuwe leden in het 2e jaar.	" 20. —	voor nieuwe leden in het 3e jaar.	" 30. —	voor nieuwe leden in het 4e jaar.
" III	" 20. —		" 40. —		" 60. —	

Hiervan zijn vrijgesteld:

leden, die in de eerste twee jaren,
nieuwe leden, die in het eerste jaar na hun toetreding,
leerlingen en leden, die vóór hun 20^e jaar, zich bij het fonds
aansluiten.

Toetreding van leden na het 5^e jaar sedert de oprichting van
het fonds, en van nieuwe leden na het 4^e jaar van hun lidmaat-
schap, wordt niet meer toegestaan.

De *contributiën* zijn bij alle leeftijden dezelfde. De minimum
uitkeeringen geschieden echter naar een tabel, en deze uitkeeringen
zijn grooter, naarmate men langer heeft bijgedragen. Als leeftijd
wordt aangenomen die, welke op den laatsten geboortedag bereikt
was, indien sedert nog geen 6 maanden zijn verstreken; anders geldt
de ouderdom, die op den volgende geboortedag zal bereikt worden.

De contributie wordt jaarlijks bij vooruitbetaling voldaan, of
kwartaals-gewijze met rente-bijslag.

Daarbij zijn de volgende cijfers aangenomen:

Voor:	Afdeling I.		Afdeling II.		Afdeling III.	
	Contributie.	Maximum uitkeering.	Contr.	Maxim.	Contr.	Maxim.
Ouderdoms-pensioen	M. 20. —	500. —	40. —	1000. —	80. —	2000. —
Invaliden	" 5. —	400. —	10. —	800. —	20. —	1600. —
	" 10. —	120. —	20. —	240. —	40. —	480. —
Weduwen-	voor 1 kind	30. —		60. —		120. —
	" 2 kinderen	60. —		120. —		240. —
en Weezen	" 3	90. —		180. —		360. —
	" meer	120. —		240. —		480. —

Betaling der *volle* contributie houdt op bij voleinding van
het 50ste levensjaar, indien toegetreden uiterlijk op 34jarigen leeftijd,

» 60ste » » » van 35 tot 50 » »

Daarna wordt betaald:

door de leden $\frac{1}{5}$ } der vroegere contributie,
en voor hunne echtgenooten . $\frac{1}{3}$ }
tot dat een der pensioenen ingaat.

Kan een lid verdere contributie niet meer betalen, dan heeft
hij het recht, zich zijne pensioenen te doen reserveeren, in ver-
houding tot de betaalde premiën.

Bij overlijden van een lid, echtgenoot of weduwe, vóór ingang
van het ouderdoms-pensioen, worden de voor dat pensioen betaalde
bijdragen aan de erven *terugbetaald*.

De leden behouden hun recht op pensioen, onverschillig waar
zij gaan wonen, behoudens bijzondere bepalingen voor hen, die zich
buiten het Rijk vestigen.

Voor het *ouderdoms-pensioen* *garandeert* de Vereeniging de uitkeering van het minimum volgens tabel. Iedere twee jaar wordt dit fonds door een deskundige gecontroleerd.

Als ingangstijd van dit pensioen kunnen de leden stellen, tot op 34-jarigen leeftijd: den 55, 60, 62, 64, 66, 68, 70-jarigen ouderdom, van 35-50j. » — — 62, 64, 66, 68, 70 » »

Het *Invaliden- en Weduwen-pensioen* treedt 5 jaren na oprichting van het fonds in werking, en houdt op bij den aanvang van het ouderdoms-pensioen. De leden moeten minstens 2 jaar gecontribueerd hebben, alvorens zij eenige aanspraak op die afdeeling kunnen doen gelden. De Vereeniging geeft voor deze pensioenen geene garantie hoegenaamd, en laat de deelnemers alleen participeren in het beschikbare gedeelte der gelden, die onder dit hoofd zijn aangelegd, in verhouding tot de door hen betaalde bijdragen.

Om een denkbeeld te geven van de beteekenis dezer Vereeniging, laat ik hier nog eenige cijfers volgen, ontleend aan het jaarverslag over 1885.

Het aantal leden bedroeg destijds 15813; leerlingen 1151. De contributie was M. 6.—. Totaal ontvangen contributiën M. 90248.55. Overschot M. 5533.93. Kapitaal M. 110613.28.

Er werd betaald in 1885:

voor ondersteuning aan zieke leden.	M. 3150.—
» » » noodlijdende handelsbedienden »	3191.91
aan uitkeering door het zieken- en begrafenisfonds »	6276.95
» » » de commissie van onderstand »	2235.20

Met moeite weerhoud ik mij nog meer van deze prachtige Vereeniging te zeggen, die in oneindig sterker mate dan haar Manchester-zuster, een toonbeeld mag heeten van wat aaneensluiting vermag. Ditmaal wilde ik echter vooral het licht op het pensioenfonds doen vallen, dat ten slotte toch hoofdzaak is, en onthield mij dus van de nevenzaken.

Het bestuur zegt, waar het de oprichting van dit fonds vermeldt, dat het de vrucht is van jarenlange overweging, gerijpt nadat een aantal andere plannen als onpractisch of onvoldoende waren ter zijde gelegd. Eene bemoediging voor ons, die nog geen 6 jaren zoekende zijn naar de oplossing, en die over zulke reusachtige hulpmiddelen niet beschikken kunnen.

Het springt onmiddellijk in het oog, dat een goed deel van het Hamburgsche plan voor ons een vrome wensch moet blijven. Immers, de in uitzicht gestelde pensioenen zijn schitterend: M. 500 tot M. 2000 voor ouderdoms-; M. 400 tot M. 1600 voor invaliden-; M. 120 tot M. 480 voor weduwen-renten; maar . . . deze berusten op geen wetenschappelijke basis, en worden dan ook niet door de Vereeniging gewaarborgd. Uitdrukkelijk wordt gezegd, dat er in de eerste jaren geen sprake van kan zijn, die maxima uit te keeren, en dat, wat de beide laatste categoriën betreft, men zich vooreerst tevreden zal hebben te stellen met een evenredig aandeel in de beschikbare gelden, d. w. z., althans voor de

eerste jaren, in de rente van het tot fonds aangroeiend kapitaal. Doch waar men met eene corporatie te doen heeft, die beginnen kan met *M.* 25000.— af te staan, en er jaarlijksche overschotten van *M.* 5500.— op nahoudt, die zij bereid is voor het goede doel te offeren, daar kan het niet zoolang duren, of de maxima zullen werkelijkheid worden. Wat in onzen mond pralerij en grootspraak zou zijn, is in den haren eenvoudig eene belofte, die wel niet dadelijk, maar dan toch over een zekeren tijd stellig zal worden vervuld.

Toch mag niet onopgemerkt blijven, dat de Vereeniging in geenen deele bereid is, al hare middelen aan te wenden tot verdeeling, teneinde tot bereiking der maxima te geraken. Eerst wil zij zekerheid; daarna zal aan de verhooging der pensioenen gedacht worden. Vandaar de bepaling, dat een garantiefonds moet worden samengesteld uit de overschotten en de giften, tot aan het niet geringe bedrag van *M.* 250.000.—, ten einde daardoor de minimum-uitkeering van het ouderdoms-pensioen te waarborgen, waartoe de Vereeniging zich verbindt. De tabellen kunnen tegenvallen; het kan blijken, dat de premien te laag zijn berekend en de levenskracht der deelnemers grooter is dan naar de sterf-tafel getaxeerd werd. Dan kunnen er ongedacht zware offers van de kas worden gevergd, en er moet dus een groote som ter zijde worden gelegd, ten einde in zulke noodgevallen het ontbrekende aan te vullen. Van daar ook de bepaling, dat het invaliden- en weduwen-pensioen eerst in werking treedt 5 jaren na de oprichting, d. w. z. nadat er 5 jaren gecontribueerd zal zijn. Wél neemt de Vereeniging in deze geenerlei verbintenis op zich, maar zij wil toch eenige zekerheid verschaffen aan de leden, dat de jonge inrichting niet reeds van de geboorte af een kwijnend bestaan zal leiden; en dit zou het geval zijn, indien in den eersten tijd reeds krachten aan haar werden onttrokken, hoe weinig ook, die zij tot versterking en uitbreiding noodig heeft. Want, zooals vanzelf spreekt, wordt een fonds niet alléén met het aantal leden, maar ook met het aantal jaren krachtiger; en er moet al heel wat contributie ontvangen zijn, wil men jaarlijks b. v. *f* 400 kunnen uitkeeren, zonder dat dit aan het rente-cijfer zwaar merkbaar is. Dit geldt voor alle jaren, het meest echter in den eersten tijd, als er nauwelijks sprake van rente kan wezen, omdat het kapitaal nog te nauwnood er is. Daarom is het een maatregel van voorzichtigheid, waar bepaald wordt, dat het fonds althans in de eerste 5 jaren rustig zal mogen aangroeien.

De verhooging der pensioenen *zal* plaats hebben, doch eerst als aan die veiligheids-maatregelen voldaan zal zijn. Dan zullen giften en overschotten, die anders in het garantiefonds vloeiden, gebruikt worden om de Algemeene Reserve te versterken, en van daar uit weder de pensioenen te vermeerderen. Aan elk fonds afzonderlijk kunnen dan schenkingen worden gemaakt, waartoe het bestuur inzonderheid het weduwenfonds aanbeveelt, omdat dit zoodanige versterking (waarschijnlijk wel met het oog op de buitengewoon lage premien) meer dan de andere fondsen zal behoeven.

Een welbehagelijke toestand zal het worden voor den Hamburgschen handelsbediende, als de gulden tijd der Maxima zal aangebroken zijn. Thans toetredende, zal hij zich tevreden moeten stellen met bescheiden aanspraken. Voor het ouderdoms-pensioen geen kans vooreerst op iets meer dan het minimum, dat overeenkomt met het bedrag, dat hij zich bij eene maatschappij tegen de zelfde premie ook zou kunnen verzekeren (zooals wij straks zullen zien); en voor invaliden- en weduwen-pensioen zal hij voorloopig zich in de hoop moeten verblijden, dat alle leden leven en gezond blijven zullen, daar „het beschikbare deel”, tot uitkeering bestemd, in de eerste jaren wel geene buitengewone proportiën zal aannemen. Doch als de leden moedig zijn, en op de betrekkelijk nog onzekere wateren zich in massa inschepen; als de gelden dan aanwassen, de algemeene sympathie door zoo eenstemmig streven wordt opgewekt en de giften vloeien; als straks het garantiefonds overvol, van zijn rijken inhoud gaat uitstorten in de bijfondsen, waardoor de jaargelden al hooger en hooger klimmen tot aan het schitterend punt, nu nog slechts schemerend zichtbaar uit de verte: het Maximum! . . Welnu, mijne Hamburgsche collega's, ik zal u dan misschien een weinig benijden, maar zeker in gedachte hartelijk gelukwenschen met dit succes op uw werk. Uw krachtig en vruchtbaar streven naar vereeniging, uw energie om iets te durven ondernemen, (*) al loopt gij gevaar zelf met een bescheiden deel uit te komen en de vruchten van uw aanpakken voor uwe opvolgers te laten, deze beiden zullen dan een schoonen triomf vieren!

Want men merke op, hoe voordeelig, bij bereiking der maxima, de tarieven van het Hamburgsche fonds worden.

Leggen wij er eens die van het Notarisfonds naast.

Zooals wij zagen wordt per 100 gulden uitkeering aan jaarlijksche premie berekend

	door het Notarisfonds.	door het Hamburgschefonds.
voor Invalid. en ouderd.-pensioenen	f 7.38	f 5.25
» Ouderdoms-pensioenen alléén	- 5.24	- 4.—
» Invaliditeits » »	- 2.14	- 1.25
» Weduwen- en weezen-pensioenen	- 15.50	- 8.33

Daarbij blijft dan nog buiten aanmerking, dat ik van het Notarisfonds de cijfers nam voor de jongste categorie, van 25 jaar en jonger, terwijl de Hamburger Verein zelfs voor 50 jarigen de maxima nog in uitzicht stelt, ofschoon deze wel in de laatste plaats daarvan zullen profiteeren; en verder, dat voor het eerstgenoemde fonds de premie-betaling duurt tot aan den aanvang van het pensioen (op 65jarigen leeftijd), voor het Hamburgsche daarentegen slechts gedurende hoogstens 30 jaar.

Eene vraag „en parenthèse”: Hoe komt het, dat ik mij tegen de tarieven van het Notarisfonds verzette, terwijl ik de zooveel lagere premiën van Hamburg met sympathie vermeld? Doodeenvoudig omdat aan de eersten vaste jaargelden worden vastgeknoopt,

(*) 31 December 1886, telde het fonds reeds 723 deelnemers, waaronder 173 vrouwen van leden.

waarop men recht geeft te bouwen, zonder zekerheid te hebben, dat men uitkomen zal. — en de laatsten alleen in perspectief een hoog uitkeerings-cijfer toonen, dat in het gunstigste geval zal worden bereikt, maar waaromtrent men niets stelligs belooft, allerminst garandeert.

Doch wat garandeert het Hamburgsche fonds dan wèl? Speelt het op „zien komen”, zooals de Manchester corporatie, die op het punt van pensioen *niets bepaalds*, althans geen enkel vast cijfer belooft? Dat niet. Het garandeert een minimum voor het ouderdoms-pensioen. Doch daarvoor alléén. Dat het zulks ook niet deed voor Invaliden- en Weduwen-renten, verklaar ik hieruit, dat voor de eersten moeielijk een wiskunstige basis was te vinden, en deze, voor de tweeden wèl bestaande, echter tot zóó hoge premien moet lijden, dat zij buiten het bereik der belanghebbenden zouden vallen. Men had dus moeten waarborgen zonder of beneden de exacte cijfers, en men deed verstandig zich daaraan niet te wagen.

Laat ons nu ten slotte zien, hoever de garantie der minimum-uitkeering van ouderdoms-pensioen gaat. Een paar cijfers slechts.

Ik sprak reeds een en andermaal van een tabel, waarnaar de minima zijn geregeld. Tot grondslag voor de berekening dier tabel is genomen: *a.* de sterftetafel der 17 Eng: Maatschappijen, *b.* eene rente van $3\frac{1}{2}$ pCt.

Volgens die tabel, zal tegen eene contributie van **M 20.** —, welke betaald moet worden tot het 50^e jaar ten volle, daarna slechts voor $\frac{1}{5}$, door **20jarigen** kunnen verzekerd worden:

Op den leeftijd van:	Eene jaarlijksche rente van:	Volle contrib. jaren:	$\frac{1}{5}$ contrib. jaren:	Totaal volle contrib. jaren:
55 jaren	M. 114.—	30	5/5	31
60 "	" 169.—	30	10/5	32
62 "	" 202.—	30	12/5	$32\frac{2}{5}$
64 "	" 245.—	30	14/5	$32\frac{4}{5}$
66 "	" 302.—	30	16/5	$33\frac{1}{5}$
68 "	" 379.—	30	18/5	$33\frac{3}{5}$
70 "	" 486.—	30	20/5	34

en tegen de zelfde (altijd de zelfde) contributie van **M. 20.** — door **30jarigen**:

55 jaren	M. 59.—	20	5/5	21
60 "	" 87.—	20	10/5	22
62 "	" 104.—	20	12/5	$22\frac{2}{5}$
64 "	" 125.—	20	14/5	$22\frac{4}{5}$
66 "	" 153.—	20	16/5	$23\frac{1}{5}$
68 "	" 191.—	20	18/5	$23\frac{3}{5}$
70 "	" 243.—	20	20/5	24

Hoe staan nu deze cijfers, die Hamburg garandeert, en die zij immers, wat betreft de uitkeeringen, zoo hoog heeft kunnen stellen als bij een groot onderling-fonds, zonder winst, met weinig risico en *geen* administratie-kosten, slechts mogelijk is, — hoe staan deze cijfers in verhouding tot die der N. L. B.?

Welnu, de Hamburgsche Vereeniging geeft bij 31 jaren contributie à **M 20.**— bij toetreding op 20 jarigen leeftijd, eene uitkeering op 55 jarigen ouderdom van **M. 114.**—

De N. L. B. stelt de contributie, met teruggaaf van premiën bij overlijden, voor 24 jarigen, voor eene jaarrente, ingaande op 55 jarigen leeftijd, dus ook na 31 contributie-jaren, (men heeft dan nog het voordeel minstens 3 jaren later te kunnen toetreden) op **f 17.38** voor **f 100.**— rente, of op **f 19.81** voor **f 114.**—, d. i. circa 1 pCt. *lager* dan Hamburg.

Dit moge ons troosten! Al blijft de beteekenis onzer Vereeniging nog lange jaren zeer verre beneden die van den Hamburger Verein; al zal dus gedurende al dien tijd de benijdenswaardige inrichting van het Hamburgsche fonds voor ons waarschijnlijk niets meer zijn dan een schoon maar onbereikbaar ideaal; — toch kan het cijfer, dat ginds den leden onder bijzonder gunstige auspiciën kan *gewaarborgd* worden, ook hier aan *onze* leden worden *verzekerd*, al wordt dit voordeel dan niet aan een eigen, maar aan een vreemd fonds ontleend.

Wij zijn wellicht wat uit het veld geslagen door al het uitnemende en tevens onbereikbare van het Hamburgsche fonds, en zullen dus wèl doen op den klassieken bodem der „Vereins” nog eens rond te zien naar een van bescheidener afmetingen en minder indrukwekkend karakter. Ik kies uit velen nog den

„Kaufmännischer Verein”, te Frankfort a/Main,

in 1864 opgericht, en in 1884 aan leden 2284 sterk.

Deze Vereeniging heeft een fonds opgericht onder den naam van „Bernhardt-stichting”, aldus genoemd „tot eerend aandenken aan den overleden grondvester des Vereins, Heinrich Bernhardt, den 27sten December 1866 gestorven”. (*)

Het doel dezer stichting is, om leden der Vereeniging, die door ouderdom, ziekte of lichamelijke gebreken tot werken onbekwaam geworden, of door ongeluk buiten hun schuld in behoeftigen toestand geraakt zijn, door enkele toelagen of jaarlijksche pensioenen te ondersteunen. Onder zekere omstandigheden kan ook aan niet-leden ondersteuning verleend worden.

Elk jaar beslist de Algemeene Vergadering over het bedrag, dat aan de Bernhardt-Stichting zal worden overgedragen, en stelt de som vast, die voor ondersteuning en pensioenen zal worden aangewend.

Verder kunnen aan de stichting speciale schenkingen gedaan worden.

Door de leden wordt niet afzonderlijk daarvoor gecontribueerd.

Om ondersteuning of pensioen moet aanvraag worden gedaan.

De Algemeene Vergadering beslist op voorstel van het bestuur omtrent het verleen van pensioen.

(*) Het is aandoenlijk, in het 20e jaarverslag nog hartelijke en dankbare woorden ter gedachtenis aan dezen man te lezen, die toch niet meer dan 2 jaren voor de zaak heeft kunnen werkzaam zijn.

Zoodra het fonds *M.* 15000.— bereikt, kan door de Algemeene Vergadering aan een of meer der oudste medeleden, oudste zoowel in leeftijd als lidmaatschap, ook zonder dat dezen zulks aanvragen, een *eere*-pensioen worden toegekend.

In 1880 bedroeg het fonds *M.* 12863.27

» 1884 » » » » 19048.76

waarvan *M.* 18400.— in Effecten belegd.

De patroons te Frankfort, die met goed gevolg van het Bureel tot plaatsing gebruik maken, zijn gewoon eene donatie aan de stichting te vereeren.

In 1884 is een proef genomen om door middel van eene loterij, — er waren 180000 loten à 1 Mark, — het fonds te stijven, doch deze proef mislukte.

De stand van het fonds was over 1884 als volgt;

Saldo 31 December, 1883	<i>M.</i> 17551.92
Schenkingen of Legaten	» 1236.26
Donatie der Algemeene Vergadering	» 100.—
Renten	» 641.48

M. 19529.66

af aan ondersteuning in 1884 » 480.90

Saldo 31 December, 1884 » 19048.76

Dit lijkt weer meer op Manchester, met dit onderscheid, dat daár voor de ondersteuning expres gecontribueerd wordt, hier echter èn ondersteuning èn pensioen eenvoudig voortvloeien uit het recht van lidmaatschap zonder meer. Voorts ook hier geen sprake van eenige verbintenis, veel minder van een minimum pensioen, zooals te Hamburg. Alles verblijft ter beslissing aan het bestuur of aan de Algemeene Vergadering, die natuurlijk rekening houden met de beschikbare middelen, en niets aan uitkeering verleen, of het moet „noodig” zijn, en „gemist” kunnen worden. Zooals uit de cijfers over 1884 blijkt, was het uitgekeerde bedrag nog zeer bescheiden, en wat pensioenen betreft, heb ik niet kunnen vinden, dat daaraan nog ooit iets is besteed.

Doch naar het schijnt strekken de aspiratiën der Vereeniging zich vooralsnog niet zoover uit, — en dat is juist het karakteristieke, waarop ik de aandacht wil vestigen. Men wil te Frankfort wel gaarne een fonds bezitten, maar men heeft daar het geduld er eerst een te willen vormen. Dit klinkt belachelijk. Alsof een fonds niet altijd eerst gevormd moet worden, voordat het er is! Doch is het niet véél belachelijker, een fonds te willen oprichten, in de verwachting er dadelijk nut van te zullen trekken; het samenbrengen van gelden en het uitkeeren b. v. van pensioenen in ééne adem te noemen, zooals men toch inderdaad veel gevaar loopt bij dit onderwerp te doen, en zooals ook dikwijls gedaan wordt? Alsof de jonge plant niet eerst tot een boom moet opwassen, vóór er vruchten aan worden gezien!

De Frankforter collega's hebben zulk een haast niet. Zij getroosten zich de wetenschap, dat het hun tijd wel zal uitdienen, alvorens hun stichting tot pensioenfonds zal zijn verheven. Zij doen afstand van de geringe voordeelen, die zijzelfen nu zouden kunnen trekken, ten einde groote voordeelen in de toekomst mogelijk te maken. Zij zien hun plant groeien en gedijen, en verheugen zich in de schaduw, die zij eenmaal geven zal; in de vrucht, waarvan een ander zal eten. En middelerwijl garen zij wat zij kunnen, om den wasdom te bevorderen.

Want de inkomsten van het fonds bestaan niet uit groote overschotten, die de Vereeniging uit hare kas toewijst. Die bijdrage belooft over 1884 de luttele som van *M.* 100.— Waar het fonds van groeien moet, behalve van de rente, die jaar op jaar noodwendig grooter wordt, dat zijn de schenkingen, die aan de stichting worden gedaan, en die over het meergemelde jaar *M.* 1236.26 bedroegen. Ik zou wenschen de lijst dier donatiën hier te kunnen overschrijven, welsprekend als zij is met haar vele cijfers en namen. Het zijn niet enkelen, die met belangrijke sommen de nuttige zaak steunen; neen, het zijn velen, die, elk naar zijne bijzondere krachten, van de algemeene sympathie een grooter of kleiner blijk gaven. Ik tel toch niet minder dan 137 namen van gevers, die allen zonder eenige verbintenis, geheel vrijwillig, hun banknoot of penningenske offerden; en onder de bedragen ontmoet ik getallen van *M.* 200.—, maar ook van 70 en 80 pf, van *M.* 1. — *M.* 1.10 *M.* 1.50. enz. Dankbare menschen zijn er onder, die bij gelukkige familie-omstandigheden de stichting met een „Godspenning” bedachten, en lieden, die een weddenschap gewonnen hebbende, hun winst aan het fonds uitkeerden.

Zoo groeit de boom, en naarmate dat hij grooter wordt, groeit hij sneller. Mogen velen van de tegenwoordige leden der Frankforter-Vereeniging hem nog aanschouwen in al zijn luister en vruchtbaarheid: eene belooning voor hun geduld en volharding. En terwijl het moeizame werk nog voortgaat, — laten wij er iets van zien, — en iets van leeren.

Wij loopen gevaar, eenmaal in Duitschland zijnde, en de Vereenigingen aldaar besprekende, een zwerftocht te aanvaarden, in den trant van Ahasverus. Bekend is het toch, dat de Deutsche Vereins talrijk zijn, als de sterren aan het firmament. Laat ons dus, om zulk een lot te ontkomen, naar het vaderland terugkeeren. Van wat daar tot stand kwam, moet een en ander nog worden opgemerkt. Onze eigen stad bezit eene instelling,

De Vereeniging van Kantoorbedienden.

die in 1859 opgericht, zich ten doel stelt, aan weduwen of kinderen van overleden kantoorbedienden eene uitkeering voor ééns te verzekeren. Het komt mij voor, dat uit de geschiedenis dezer Vereeniging, al is zij geen pensioenfonds, voor ons nog wel eenig nut is te trekken.

Volgens het 25e jaarverslag (1883) telde dit fonds toen 643 leden en 127 donateurs. Behalve de zoogenaamde wetenschappelijke reserve, bezat zij eene extra-reserve van *f* 4759.42½.

In de jaarrekening vinden wij als geïnd aan contributiën *f* 4898.71 en aan donatiën *f* 1490.—.

Leden der Vereeniging zijn kantoorbedienden van 18-54 jarigen leeftijd.

De contributiën, ter wille van de koninklijke goedkeuring op de statuten, in 1878, door een deskundige berekend, zijn gebaseerd op eene uitkeering bij overlijden van *f* 300.— Dit is het minimum, dat aan de leden door de Vereeniging gegarandeerd wordt. Dank zij de aanzienlijke jaarlijksche donatiën, is het echter mogelijk nog eene surplus-uitkeering te bewerkstelligen, die tot aan een maximum van *f* 200.— aan de erven der leden kan ten goede komen. Sedert 1874 is dat maximum telken jare bereikt geworden; de toestand van het fonds is zoodanig, dat ook in de toekomst (bij even groote donatiën) op eene zelfde uitkeering mag worden gerekend, en het verzekerde bedrag kan alzoo veilig op *f* 500.— worden gesteld.

Om te doen uitkomen, welk een groot voordeel door deze Vereeniging aan handelsbedienden aangeboden wordt, volgen hier enkele cijfers uit de tarieven van eenige binnen- en buitenlandsche maatschappijen. Men betaalt voor eene uitkeering van *f* 100 bij overlijden, de premie ingaande op 25 jaren, 30 jaren, 35 jaren,

Bij La Nationale *		<i>f</i> 2.21	2.49	2.84
" de Phenix *		" 2.21	2.49	2.84
" de Maatsch. v. Levensverz. te Rotterd.		" 2.21	2.53	2.94
" de Compagnie d'Assurances *		" 2.21	2.49	2.84
" de Hollandsche Societeit *		" 2.22	2.53	2.95
" Victoria *		" 2.18	2.52	2.91
" Nederland		" 2.16	2.41	2.75
" North British and Merc. Insur.-Cy.		" 2.11	2.40	2.75
" de Nationale Levensverz.-Bank *		" 2.07	2.36	2.75
" Eigen Hulp *		" 2.02	2.28	2.67
" New-York *		" 1.99	2.27	2.64
" Preussische		" 1.96	2.26	2.58
" Germania		" 1.93	2.19	2.53
" Teutonia		" 1.92	2.20	2.53½
" de Vereeniging van Kantoorbedienden		" 1.30	1.50	1.75

Dit resultaat wordt natuurlijk slechts door de donatiën van patroons mogelijk gemaakt, die door ruime bijdragen den leden tegemoet komen in hun zorg voor vrouw en kind. In zooverre is het fonds een monument van de milde hulpvaardigheid van Rotterdam's koopmansstand, ten aanzien van zijn ondergeschikten; een niet alledaagsch en zeker een bemoedigend blijk van welwillende gezindheid, die hier vele patroons ten opzichte van hunne bedienden bezielt. Te meer mag het verwondering wekken, dat het ledental der Vereeniging niet meer bedraagt dan een luttele 600.

(*) Met aandeel in de winst.

Bestaat er dan onder ons geen verantwoordelijkheids-gevoel; geen zorg over wat daar komen zal over de hoofden onzer dierbaren, als onze vlijt hen niet meer ondersteunen kan, en onze liefde hen niet meer beschermen? Of, — moet ik deze gedachte als te ongerijmd ter zijde stellen, — kan men dan niet rekenen? Men verzekert zijn leven; goed! Maar waar? Bij maatschappij A. of B. Waarom niet bij de Vereeniging? Zij is expres voor handelsbedienden opgericht, en is sterk geworden door schenkingen, expres voor handelsbedienden bestemd. Het zou schande zijn, als anderen dan handelsbedienden van deze goede inrichting profiteeren mochten. Maar waarom profiteeren zij zelf er dan niet van? De cijfers wijzen het toch uit, dat men bij de Vereeniging $\frac{1}{3}$ van de premie uitspaart, die men bij eene Maatschappij moet betalen. En is de uitkeering van f 500. — niet groot genoeg naar den zin van sommigen, — welnu, men sluite een surplus-bedrag ergens elders, maar de eerste f 500. — sluite men hier. Men doet anders eenvoudig zich zelf te kort, door f 9.60 en hooger te besteden voor iets, wat hier tegen f 6.50 aangeboden wordt.

Men vergeve mij deze uitwijding. *Ons* doel, ik weet het, is niet deze of gene inrichting aan te prijzen. Doch waar wij, betrekkelijk eenzijdig, ons over een pensioenfonds beraden, daar kan de herinnering aan het bestaan van eene Vereeniging als die der kantoorbedienden niet overbodig heeten. Het eene vult het andere aan. En waar ik zoo gaarne zal zien, dat dat ééne wordt ondersteund door velen, daar kan ik mijn leedwezen niet verkroppen, dat dat andere nog door zoo weinigen wordt gewaardeerd.

De tegenwoordige bestuurders der Vereeniging van kantoorbedienden mogen trotsch zijn op de resultaten, waarmede hun pogingen in het belang van onzen stand tot dusver bekroond werden. Zij hebben daarmede een goed werk gedaan. En te meer roem mogen zij dragen op hun arbeid, naar mate zich meer strijd en moeilijkheid op hun weg heeft voorgedaan. Dat het hun daaraan niet ontbroken heeft, leert de geschiedenis der Vereeniging, die wel een „*Luctor et Emergo*” tot opschrift mag dragen; althans tot vóór een tiental jaren was het eene voortdurende worsteling om boven te blijven.

Moest ik de oorzaak van dezen onzekeren toestand aangeven, ik zou haar zoeken in de omstandigheid, dat men aanvankelijk zonder eenigen deskundigen bijstand bleef. In het begin becijferde men niet; men raadde. En zoo werden er verkeerde grondslagen gelegd, die het voortwerken moeilijk en gevaarlijk maakten.

Reeds de telkens veranderde contributiën zijn van dit beweren eigenaardige illustratiën.

Bij de oprichting werd een „proef” genomen met de volgende tabel: (*)

(*) Er schijnen vóór 1864 nog 2 tarieven te zijn geweest:

	Afdeling I	Afdeling II	Afdeling III	Afdeling IV
het 1ste	f 3.—	f 4.50	f 6.—	f 9.—
2de	- 4.—	- 6.—	- 8.—	- 12.—

Leden, die toetraden in den leeftijd van :	betaalden :
20—30 jaar	f 5.—
30—40 »	- 7.50
40—50 »	- 10.50
50—60 »	- 15.—

In het 10de jaarverslag vind ik deze »proef» als volgt uitgebreid:

20—25 jaar	f 5.—	40—45 jaar	f 10.50
25—30 »	» 6.25	45—50 »	- 12.75
30—35 »	» 7.50	50—55 »	- 15.—
35—40 »	» 9.—	55—60 »	- 17.50

Doch zelfs deze verbeterde editie kon niet beletten, dat de uitkeeringen somtijds beneden de f 300.— bleven, reden waarom door de leden een bijfonds werd gesticht uit vrijwillige bijdragen van f 3.— 's jaars, ten einde het cijfer der uitkeeringen te verhoogen. Dit bijfonds leefde 6 jaren. Toen ging men over, het was in 1875, tot eene meer radicale hervorming. De onpractische verdeeling der leden in klassen werd opgeheven, en voor iederen leeftijd eene bepaalde premie gesteld. Een 18jarige betaalde toen f 5.— En zelfs die regeling liet te wenschen over, want toen in 1878 de tarieven door een deskundige werden nagerekend, bleek het, dat zij te laag waren en werd een 4de tarief, circa 10 0/0 hooger, vastgesteld, zooals dit nu nog bestaat.

Dezelfde onzekerheid als bij de contributiën valt bij de uitkeeringen waar te nemen. Het beginsel, waarvan men daarbij uitging, kwam op het volgende neer. Alle donatiën werden afzonderlijk gehouden tot vorming van een reservefonds. Daarvan werd in geen geval iets uitgekeerd. De contributiën echter, die in den loop van het jaar ontvangen werden, vermeerderd met de rente van het reserve-kapitaal, strekten tot uitkeering aan de erven der in datzelfde jaar gestorven leden tot aan een maximum van f 500.— Bleef er een overschot, dan werd het saldo rente bij de reserve gevoegd, en het saldo contributie op het volgend jaar overgeschreven, om dan zoo noodig tot uitdeeling te worden aangewend. Was er een te kort, dan moesten de erven zich met minder tevreden stellen.

Eenvoudig genoeg! Maar juist? Ik ben er verre af, hier scherpe critiek te willen uitoefenen, maar ik mag toch niet verzwijgen, dat het te verwonderen is, hoe deze „eenvoudige” methode de zaak niet voor goed in den grond boorde. Zooals men begrijpen zal, wordt bij levensverzekering de som der uitkeering gevormd uit de som der rente op rente uitgezette contributien. Als 100 leden gedurende 30 jaren f 10.— jaarlijksche premie betaald hebben, dan zal de kas een som van f 30000.— plus de rente moeten inhouden, en die som moet, als het goed is, juist de tegenwoordige waarde vertegenwoordigen der 100 verzekeringen. Er behoort dus voor elke verzekering eene evenredige waarde in kas te zijn.

De methode van uitkeering bij de kantoorbedienden bracht echter mede, dat *alles*, wat in kas was, werd uitgekeerd, zoodat

geen cent van de bovenbedoelde waarde overig bleef. Al had men 15 jaar lang aan het fonds gecontribueerd, men bezat er evenveel in als een pas aangekomene, of liever even weinig. Want in het 15^e jaar werd de zak uitgeschud als in het 1^e, en aan het einde was er zooveel als bij het begin.

Doch niet alleen, dat deze manier bedenkelijk was, zij veroorzaakte, natuurlijk! ook hoogst onregelmatige uitkeeringen. Er werd in de eerste 15 jaren resp. betaald: (1)

¹ 222.07	² 385.61	² 323.36	² 381.11	¹ 500.—	¹ 500.—	⁴ 359.89
² 500.—	³ 459.21	¹ 500.—	⁷ 266.26	⁵ 500.—	⁶ 318.01	⁵ 400.90

Dus gemiddeld in het 1ste vijftal f 343.18

» » 2de » - 437.92

» » 3de » - 365.68

Het spreekt van zelf, dat uit deze ongeregelde stortingen tal van teleurstellingen moesten voortvloeien. Sommigen ontvingen het maximum, anderen nauwelijks de helft, om geen andere reden dan dat het aantal sterfgevallen in het eene jaar kleiner was dan in het volgende. Wat minder groote uitkeering als exceptie, wat meer zekerheid als regel, had ieder ongetwijfeld boven zulk een toestand vol wisselvalligheden verkozen.

En de Reserve? Zooals reeds met een enkel woord aangeeft, moet deze zich geleidelijk vormen uit de contributien. Hier, waar het fonds aanhoudend zich zelven verteerde, had van reserve geen sprake kunnen zijn, indien er geen donateurs waren geweest, die voor schenkingen zorgden, en geen bestuurders, voorzichtig genoeg, om althans die donatien aan te wenden tot vorming van eenig kapitaal. Doch de donatiën vloeiden en het bestuur spaarde. En zoo ontstond, naast de ledige contributiekas, een voller en voller wordende buidel van opgespaarde giften.

Men vleide zich dat eventueele misslagen door dit extrafonds zouden kunnen goed gemaakt worden, en het misschien gebrekkige der inrichting geene nadeelige gevolgen zoude vermogen na zich te slepen, die niet door dit fonds konden geneutraliseerd worden. Toch vergiste men zich hierin eenigermate. Want wat bleek er in 1878, toen de eerste »wetenschappelijke» balans door een deskundige opgemaakt werd? Dat er niet meer dan f 3400.— extra in kas was, terwijl er toch tot op dat oogenblik aan donatien, zonder de rente, niet minder dan circa f 14000.— was ontvangen. Men had dus onwillekeurig, en terwijl men zich wellicht vleide, nog het volle extra kapitaal te bezitten, feitelijk meer dan $\frac{3}{4}$ er van, zegge f 10.600.— uitgedeeld! (2) En indien de donatien eens minder ruim geweest waren, had men ongetwijfeld een tekort geconstateerd.

(1) In het tweede jaar was er geen sterfgeval.

(2) Volgens het 20ste jaarverslag bedroeg toen de som in de contributie-kas slechts f 2486.32, terwijl volgens deskundige berekening er een bedrag in moest aanwezig zijn, als waarde van de loopende verzekeringen, van f 16426.23. Het ontbrekende werd uit het gedonateerde kapitaal bijgepast. Dat kapitaal plus rente beliep f 17354.66, en werd door het te kort in de contributie-kas ad f 13939.91 tot op f 3414.75 verminderd.

Na 1878 is voor goed aan al die onzekerheden een einde gekomen. Men was boven water, (al was het aanvankelijk minder hoog dan men dacht), en men bleef er boven. Eene gansch andere regeling werd gemaakt, waarbij de contributien zoodanig zijn gesteld, dat zij nog iets meer vormen dan de noodzakelijke reserve tot uitkeering van een minimum ad f 300.—, terwijl het surplus uit die contributiën met de donatiën te zamen worden gebezigd om eene extra uitkeering van f 200.— te doen, en zoo te komen tot het maximum van f 500.—.

Elke 5 jaren wordt op nieuw eene wetenschappelijke balans opgemaakt, om zich van de financiëele kracht der Vereeniging te overtuigen. De laatste maal geschiedde dit in 1884. Toen stelde zich de extra-reserve als volgt:

Zij beliep in 1879	f 3414.75
en was in 1884 afgenomen met	- 915.11
daar zij toen slechts bedroeg	f 2499.64
het surplus uit de contributie beliep 1879—1884	- 2259.78½
zoodat de extra reserve te staan kwam op	f 4759.42½

Zij was dus, niettegenstaande bij elk sterfgeval, dus 40 maal, het maximum was uitgekeerd, toch f 1344.67½ aangegroeid.

Doch tegelijk blijkt het, dat de deskundige der Vereeniging goed heeft gezien, toen hij de contributie wat ruim stelde, zóó dat er een overschot uit kon gevormd worden. Immers, de donatiën zijn, met de rente der extra-reserve, nauwelijks voldoende tot dekking der extra uitkeeringen.

In 1884 zou, zonder de surplus-contributie, de reserve met f 915.11 verminderd zijn. Een dergelijk verschijnsel merken wij op bij vergelijking der cijfers van de laatste jaren.

De Extra-Reservekas ontving:

aan Donatiën en Rente:	en betaalde aan Uitkeeringen:
in 1884 f 1835.56	f 2400.—
» 1885 - 1730.27	- 1600.—
» 1886 - 1704.58	- 1200.—
f 5270.41	f 5200.—

Dank zij de weinige sterfgevallen in het laatste jaar, balaneeren de cijfers thans eenigermate, doch bij den minsten tegenslag moet weder een tekort ontstaan, dat echter geen zorg behoeft te baren, daar het surplus uit de contributie, bij de aanstaande wetenschappelijke balans van 1888 te constateeren, wel ruimschoots voldoende zal zijn om zoodanig tekort te dekken.

Trouwens, nu alles wetenschappelijk geregeld is, bestaat er ter nauwernood meer eenig gevaar van welken aard ook, wèl kans, groote kans zelfs op gestadigen bloei en . . . toenemende soliditeit.

Ik hoop niet van onbescheidenheid beschuldigd te worden, als ik uit de stormachtige jeugd der Kantoorbedienden-Vereeniging eenige leering tracht te putten voor ons zelve, en met al de cijfers, daaromtrent verzameld, mij afvraag: Hoe ware de toe-

stand der Vereeniging nu geweest, indien zij van den beginne af eens anders ware ingericht geworden?

Wij zagen, dat de contributiën telkens verhoogd moesten worden, omdat zij te laag bleken; maar waren zij inderdaad zoo laag?

Wanneer ik de primitieve tabellen van vóór 1869 buiten aanmerking laat, omdat dit meer proefnemingen dan tabellen waren, (in compensatie laat ik dan de stortingen in het bijfonds en de verhoogde contributie 1875—1878 óók buiten rekening), en ik neem dus het tarief volgens het 10^e jaarverslag, dat tot 1875 heeft gegolden, dan kom ik tot eigenaardige resultaten.

De optelling der contributiën volgens dat tarief bedraagt *f* 417.50
 en » » » » van de »Teutonia,» van
 het 20^e tot het 59^e jaar, voor *f* 300.— uitkeering, bedraagt - 387.25

ergo was het tarief der Vereeniging *hooger* *f* 30.25

Vergelijking met de tegenwoordige tabel geeft nog ongunstiger uitslag. Zoo even kwam ik tot de conclusie, dat zij lager was dan die van eenige maatschappij, maar ik rekende toen op eene uitkeering van *f* 500.— eene som, waarop, ik herhaal het, de deelhebbers, bij den tegenwoordigen toestand, recht hebben zich te baseeren. Wetenschappelijk zijn de premiiën echter op eene uitkeering van slechts *f* 300.— aangelegd. Herleidt men het tarief nu in verhouding tot die mindere som, dan krijgt men voor eene uitkeering van *f* 100.— de premie ingaand op

	25 jaar	30 jaar	35 jaar
bij de Vereeniging	<i>f</i> 2.17	<i>f</i> 2.50	<i>f</i> 2.92

In plaats van de goedkoopste, wordt zij dan een van de duursten.

De optelling der contributiën, volgens dit tarief, van het 20^e tot het 54^e jaar bedraagt *f* 347.85
 en de optelling der contributiën van de »Teutonia»
 over dezelfde jaren - 304.32

ergo is het tarief der Vereeniging *hooger*. *f* 43.53

Na 1869 kan dus niet beweerd worden, dat de premiiën van het fonds te laag waren *per se*. Voor eene uitkeering van *f* 300.— kon men er overal voor terecht. Maar de inrichting veroorzaakte, dat zij te laag bleken. Door de indeeling der leden in klassen betaalde bijv. een 25jarige te veel en een 29jarige te weinig. Door het kleine ledental was de risico onvoldoende verdeeld; (in het eene jaar was er één sterfgeval, in het volgende waren er zeven). En die risico was buiten verhouding groot door het ontbreken van geneeskundig onderzoek, dat eerst na 1885 wordt ingesteld. Rekent men daarbij nu nog, dat er dikwijls meer werd uitgekeerd, dan in verhouding tot de baten bestaanbaar was, dan is het niet te verwonderen, dat energieke maatregelen als bijfonds en contributie-verhoogingen, zoowel als ruime donatiën noodzakelijk waren om de onderneming voor ondergang te behoeden.

Het haperde dus niet aan de tarieven, maar aan de inrich-

ting. Om deze laatste van den *aanvang* af goed en practisch te doen zijn, stonden, naar het mij voorkomt, slechts twee wegen open. Men had de hulp van een deskundige kunnen inroepen tot het vaststellen der contributiën en het aangeven der organisatie. Dan ware alles op wetenschappelijken grondslag gevestigd en van variërende tabellen, noch van ongestadige uitkeeringen ware sprake geweest. Alléén zou het twijfelachtig geweest zijn, of men wel een deskundige had kunnen vinden, bereid om eene Vereeniging, die aanvankelijk slechts een 50tal leden telde, op den voet eener Levensverzekering-Maatschappij in te richten. Mij dunkt het zeer waarschijnlijk, dat een bekwaam en voorzichtig man aan het bestuur van zulk eene kleine vereeniging zou toegevoegd hebben: tracht eerst althans een paar honderd leden te krijgen, want bij een fonds op zoo beperkte schaal heeft de statistiek, dus ook de wetenschap, geen vat; daarbij kan ik U met den besten wil niet helpen; zelfs indien ik buitensporige premiën stelde, zou nog de kans van teleurstelling te groot blijven.

Men denke zich dit bezwaar niet te licht. De statistiek geeft aan, dat van 93 20jarigen niet minder dan 47 den 65jarigen leeftijd bereiken. Dit gaat op, of liever, het *staat vast*, bij millioenen; de wetenschap zegt het; — maar het gaat *niet* op bij tientallen.

Eene groep van 93 menschen op ééne plaats, kan in het eerste jaar door eene epidemie gedecimeerd worden; en 40 jaren later is er wellicht geen enkele meer in leven. Wie zich bij zulk een klein aantal op wiskunstige gegevens wilde verlaten, zou blijk geven van schromelijke luchthartigheid.

Wachten dus, totdat het ledental tot 200 zou aangegroeid zijn, en anders geen deskundige bijstand. Doch dan had de Vereeniging niet minder dan 10 jaren moeten wachten, want eerst in 1868 was het ledencijfer tot 200 geklommen. Zelfs van het lankmoedigste bestuur ware zulk een geduldproef niet in billijkheid te eischen, en de leden, die dadelijke zekerheid wenschten, hadden zich kwalijk in zoo'n langdurig uitstel kunnen vinden.

Er bestond echter nog een andere weg, dien men inslaan kon. Het doel der Vereeniging was tweeledig: 1°. eene verzekering uit eigen bijdragen, 2°. eene uit donatiën open te stellen. Bij de eerste zou de uitkeering evenredig zijn aan de premiën; bij de laatste aan de schenkingen. De laatste vulde de eerste aan, maar behoefde niet noodzakelijk met haar saam te groeien. Beide verzekeringen, die men voor zijn geld, en die men gratis verkreeg, konden naast elkander, ofschoon van elkander gescheiden, bestaan. Indien dit toegegeven kan worden, en ik vrees niet dat het mij wordt betwist, dan stel ik verder, dat bij scheiding van beide vormen, de premiën der leden *ten meesten bate van hen persoonlijk*, de bijdragen der Donateurs *ten meesten bate der gemeenschap* behoorden te worden aangewend. Ook zonder nader betoog ziet men dit in.

Op welke wijze nu konden de leden voor hunne contributiën

het hoogste cijfer van uitkeering en tegelijk de meest mogelijke zekerheid verkrijgen? Men raadt reeds mijn antwoord. Door een contract met eene solide Levensverzekering-Maatschappij. Dat is de weg, die der Vereeniging, hoe klein ook, openstond, en ik aarzel niet, dien aanbevelingswaardig te achten. Om een aantal redenen, waarvan ik op deze plaats slecht deze ééne wil noemen, dat men dan *zeker* geweest ware, tegen *de zelfde* premie, eene *hoogere* uitkeering te verkrijgen dan het cijfer van f 300.— minimum, waarop die premie aangelegd was. Vergelijkt men toch de tabellen der Vereeniging met die eener maatschappij als de *Teutonia*, (zie pag. 35), dan komt men tot de conclusie, dat de leden van 1859-1878 aan opgetelde contributiën een som van f 417.50 betalende, daarvoor bij genoemde Maatschappij eene uitkeering bij overlijden hadden kunnen verzekeren van f **323.40**, en zij van 1879-1883, eene premie stortende van, opgeteld f 347.85, daarvoor bij de Teutonia hadden kunnen bedingen eene uitkeering van f **342.90**.

Zonder eenige donatie van de zijde der patroons, waren zij dan reeds gevrijwaard geweest, van ooit minder dan de f 300.— minimum te zullen ontvangen. Opzettelijk zwijg ik daarbij dan nog van eventueële reductie op het gewoon tarief, waartoe elke Maatschappij bij contract met eene Vereeniging te vinden zal zijn. Er liggen aanbiedingen van een zoodanig contract voor mij van hoogst solide ondernemingen, waarbij men genoeg neemt met eene reductie op de gewone tabellen van 3 tot 8 pCt., terwijl, zooals wij zagen, de N. L. B. tusschen gewoon en extra tarief een verschil maakt van niet minder dan 7 à 15 pCt. Ik neem echter aan, dat de Vereeniging altijd eenige administratie-kosten zal te bestrijden houden, hoewel bij contract met eene maatschappij natuurlijk veel minder dan bij fonds in eigen beheer, en dat, — wat zeer onwaarschijnlijk is — het volle voordeel van eene eventueële reductie door die kosten zal worden verslonden.

Dit, wat de premiën der leden betreft. En hoe nu met de bijdragen der Donateurs? Het komt mij voor, dat men, ten meesten bate van de gemeenschap, daarmede nooit beter had kunnen doen, dan wat de bestuurders der Vereeniging van Kantoorbedienden beöogden, maar, helaas, door de gebrekkige inrichting van het fonds, verplicht werden los te laten; — namelijk, die donatiën tot kapitaalvorming aan te wenden, en alléén de rente te gebruiken tot verhooging der uitkeeringen. Laat ons zien, hoever men daarmede gekomen zou zijn.

De Donatiën waren aangegroeid tot:	hadden à 4 pCt. aan rente afgeworpen:	die verdeeld over de sterf- gevallen:	eene extra uitkeering had mogelijk gemaakt van:	waardoor de totaal uitkeering zou gestegen zijn tot:
in het 1 ^{ste} vijftal jaren f 1900.—	f 216.—	7	f 31.—	f 354.—
" " 2e " " " 4774.—	" 704.40	11	" 64.—	" 387.—
" " 3e " " " 8373.—	" 1375.88	24	" 57.—	" 380.—
" " 4e " " " 13899.—	" 2302.76	24	" 96.—	" 419.—
" " 5e " " " 21197.—	" 3633.40	40	" 90.—	" 432.—

Vergelijkt men hiermede nu, wat feitelijk uitgekeerd werd, dan krijgt men de volgende cijfers:

Volgens vorenstaande calculatie zou totaal uitbetaald zijn f 43191.—
terwijl door de Vereeniging in het geheel uitgekeerd is - 47796.—
zoodat er in het eerste geval minder zou zijn geprofitteerd f 4605.—
of over de 106 sterfgevallen f 43.44 per overledene.

Daartegenover staat echter, dat de uitkeeringen meer stabiel waren geweest en nooit schommelingen hadden vertoond van f 266.— op f 500.—. Verder dat het aantal sterfgevallen bij contract met eene maatschappij zeker minder zou geweest zijn, daar geene onderneming ooit verzekering zou gesloten hebben zonder dokters-atteest, wat de Vereeniging wel deed. Ook nog, dat ongetwijfeld van het kapitaal eene hoogere rente (in dien tijd!) had kunnen gekweekt worden dan de 4 pCt., die ik stelde. En — *last not least*, — dat het extra reservefonds in 1883 dan de respectabele som van circa f 21200.— zou bedragen hebben, in plaats van de circa f 4800, die toen feitelijk extra in kas was. Het komt mij voor, dat het gunstig verschil daár van f 16400.— wel opwegen kan tegen het ongunstig different ad f 4600.—, bij de uitkeeringen geconstateerd. En hoe groeit, eenmaal op zulk eene hoogte, dat reservefonds nu aan!

In 1883 zou er extra in kas zijn geweest	f 21197.—
» 1884 werden aan donatiën ontvangen	- 1712.—
» 1885 » » » »	- 1648.—
» 1886 » » » »	- 1625.—

zoodat het toen zou geklommen zijn tot f 26182.—
met eene jaarlijksche rente à 4 pCt. van 1047.28

Eene vermeerdering dus in 3 jaren met f 4985.—, gepaard aan eene verhooging der vaste inkomsten (door rente) van circa f 200.— Stel nu daarnaast, welke vorderingen de extra-kas onder de bestaande inrichting maakt, — van f 3415.— in 1879, tot f 4760.— in 1884; eene vermeerdering dus van slechts f 1345.— in 5 jaren, dan springt het voordeel van het door mij ontwikkelde systeem ten duidelijkste in het oog.

Inderdaad is dit voordeel groot. Resumeerende vind ik

in 1883 eene extra-kas van	f 21200.—, tegen f 4800.—	onder den bestaanden toestand
die kas jaarl. aangroeiend met	- 1662.—, „ - 269.—	„
de jaarl. rente van die kas in 1883	- 848.—, „ - 192.—	„
en die rente jaarl. klimmend met	- 66.—, „ - 11.—	„

Het is nog twijfelachtig, of de uitkeeringen minder zouden geweest zijn, maar *zeker* ware de toestand van het fonds veel behagelijker. Elk jaar het extra-kapitaal aanzienlijker, elk jaar de rente ter verdeeling onherroepelijk grooter, zou het niet zoo lang meer duren, of de uitkeeringen gingen het maximum van f 500.— overschrijden, en nadere bepalingen moesten in het leven geroepen worden, om óf dat maximum te verhoogen, óf de aangroeiende geldmiddelen voor weduwen-pensioenen of op andere wijze ten bate der leden aan te wenden.

Heb ik mij lang met de Vereeniging van kantoorbedienden bezig gehouden, ik deed dit omdat hare langdurige geschiedenis, van welke bijna alle cijfers voor mij liggen, beter dan het helderst betoog, in staat is ons aan te wijzen, waarheen wij ons te richten, waarvoor wij ons te wachten hebben. In zooverre hoop ik, dat mijn uitstap geen tijdverlies is geweest.

Van een eigenlijk pensioenfonds bestaat er hier te lande nog eene eigenaardige inrichting aan de

Nederlandsche Gist- en Spiritus-Fabriek, te Delft. (1)

De Directeur, de heer J. C. VAN MARKEN JR., was zoo beleefd de noodige gegevens dien aangaande ter mijner beschikking te stellen, waarvan ik hier een dankbaar gebruik maak.

In eene brochure, „Participatie en Pensioenregeling”, uitgegeven in 1880, wordt door den heer VAN MARKEN het gronddenkenbeeld voorgesteld en bepleit. Naar aanleiding van de balans over 1879 had de Algemeene Vergadering der fabriek beslist, dat f 3000.— van de winst zou afgezonderd worden tot oprichting van een pensioenfonds voor het personeel. Daarmede was het beginsel uitgemaakt, en de heer VAN MARKEN bespreekt nu de wijze van toepassing.

Waar de Staat na 40 jaren diensttijd, $\frac{2}{3}$ van het genoten loon als pensioen verleent, waarvoor de ambtenaren door korting op hun tractement zelf zorgen, daar wil hij uit de winst der fabriek aan zijn personeel na evenveel dienstjaren een pensioen verzekeren, ongeveer zoo groot als het in dien tijd gemiddeld door hen verdiend salaris.

Op zijn verzoek berekende de heer DAVID. J. A. SAMOT, wiskundige der N. L. B., de premie, die men van 21—60 jarigen leeftijd zou moeten betalen voor f 100.— lijfrente, ingaande met het 60^e levensjaar, die bevond, dat daarvoor eene netto-premie van f 6.26, eene bruto-premie van f 7.67 zou noodig zijn.

Ook de Hoogleeraar A. J. VAN PESCH werd tot dezelfde calculatie aangezocht, en deze kwam tot het resultaat, dat de netto-premie f 6.40, de bruto-premie f 7.20 moest bedragen. (2)

Op deze hoeksteen nu, bouwde de heer VAN MARKEN zijn plan. Hij stelde verandering van de Statuten der fabriek voor in dien zin, dat van de overwinst aan Aandeelhouders en Directeur voortaan minder zou worden uitgekeerd, en dat mindere, te zamen 10 pCt., als aandeel der werklieden zou worden beschouwd, om daaruit een eigen pensioenfonds te creëren. Indien het tantième zulks toeliet, zou daaruit telken jare eene premie van f 6.26 ten name van iederen beambte en werkmans der fabriek gestort worden voor elke f 100.— vast loon, in dat jaar verdiend. Was de aldus verzekerde bij den aanvang der premie-betaling

(1) Bovendien bestaan er o. a. in Twente zulke fondsen, die door H. H. fabrikanten met aanzienlijke bijdragen gesteund worden. Het stelsel dier inrichtingen is, den werkmans verhooging van loon te geven en dat meerdere te beleggen tot een fonds voor aankoop van lijfrente, — terwijl de heer VAN MARKEN, hem tot het zelfde doel een aandeel wil toekennen in de winst. Zie Economist 1882.

(2) De N. L. B. berekent f 6.73.

niet ouder dan 21 jaar, en bleef hij tot zijn 60^e jaar onafgebroken bij de onderneming werkzaam, dan kon hij met ingang van den 60jarigen leeftijd rekenen op een pensioen, ongeveer zoo groot als het loon, dat hij in den eersten tijd verdiende. Wel werd, naar mate hij opslag van salaris ontving, de premie in dezelfde verhouding verhoogd, doch wat op lateren leeftijd gestort wordt, heeft veel minder invloed op de hoegrootheid van het uit te keeren pensioen, dan wat in de eerste jaren daarvoor wordt betaald. Bovendien was het, hoewel waarschijnlijk, toch niet uitgemaakt, dat de onderneming elk jaar zooveel winst zou afwerpen, dat het tantième van het personeel daaruit regelmatig zou kunnen bestreden worden. Het was mogelijk, dat in sommige jaren niets daarvoor zou overschieten, en in zulk een geval moest de premiebetaling dan ook achterwege blijven, zoodat in de stortingen gapingen zouden ontstaan, die de som der pensioenen vanzelf zouden drukken.

Dit laatste had een ernstig bezwaar kunnen zijn, ingeval de pensioenen op regelmatige jaarlijksche premien waren gebaseerd. Daaraan had intusschen de heer VAN MARKEN gedacht, en hij stelde dan ook voor, de stortingen niet te beschouwen als premien, maar als betalingen in eens tot aankoop van lijfrente op 60 j. in dezer voege:

op 21 j. f 6.26 gestort, geeft een rente van f 5.74 per jaar, op 60 j.,
 » 22 » - 6.26 » » » » - 5.44 » » » » »
 enz., het totaal van 40 jaar storting geeft f 100.— » » » » »

Gesteld, na de tweede storting betaalde men niets meer. Dan verhinderde die staking niet, dat men toch op zijn 60^e jaar de eenmaal gekochte f 11.18 jaarrente ontving.

Het was een lievelings-denkbeeld van den heer VAN MARKEN, dat deze regeling onder zijn eigen beheer zou worden gehouden, zoodat alle voordeelen het fonds zelf zouden ten goede komen. Hij kon dan de netto-premie aanleggen, het fondskapitaal op rente zetten, hooger, naar hij hoopte, dan de bij de berekening aangenomen 4 pCt.; een deel van zijn personeel kon hij met de administratie belasten, zoodat daarvoor geen kosten behoeften gemaakt te worden, en hij behield vrije hand om uitzonderingsbepalingen in het leven te roepen, waar hem dit noodig zou voorkomen.

Aldus het aanvankelijk voorstel.

Doch het in eigen beheer nemen vond bedenking. Op een desbetreffend verzoek van den heer VAN MARKEN, die tot meerdere zekerheid het oordeel van eene autoriteit inriep, verklaarde professor VAN PESCH:

- » Met een klein getal deelnemers moet men zeer oppassen.
- » Ik heb indertijd geadviseerd dat onze levensverzekering (van
- » Eigen Hulp) (*) gerust met 500 verzekerden kon beginnen,
- » maar dat, als er geene groote toeneming plaats vond, men
- » die spoedig aan eene der groote maatschappijen moest over-

(*) Z. H. G. is van die onderneming technisch adviseur.

»doen. Ditzelfde zeg ik u. Bij een pensioenfonds komt de
 »fout, als die er is, veel later te voorschijn, maar neemt
 »dan ook grooter proportiën aan.”

Dit oordeel was voor een eigen fonds niet gunstig. De Hoogheeraar sprak van het gevaarlijke om met 500 te beginnen, en het personeel der fabriek telde geen 100. Z. H. G. sprak van een mogelijke fout, niet in de goed berekende premiën, maar in de toegepaste sterftetafel, die geheel verschillend kon blijken van de feitelijke sterfte onder het kleine personeel, en waarvoor in de netto-premie geene enkele reserve was gemaakt. Alles moest uitkomen zooals de deskundige dat had gesteld, en anders riskeerde men een tekort. Deze en andere overwegingen brachten den heer VAN MARKEN aan het wankelen, en toen nu bovendien verschillende bevoegde personen hem betuigden, dat de lijfrenteverzekering bij maatschappijen hoogst zelden bevredigende uitkomsten, meestal teleurstellingen opleverde, toen zwichtte hij, en deinsde, zooals hij later verklaarde, voor de verantwoordelijkheid van een eigen fonds terug.

Er werd nu besloten te trachten, op zoo voordeelig mogelijke voorwaarden een contract te sluiten met eene solide maatschappij. Onderhandelingen werden aangeknoopt met de directie der N. L. B. en het was bij die gelegenheid, dat door genoemde Bank de tarieven voor werklieden-pensioenen, waarvan ik in den aanvang sprak, ontworpen werden. Op die tarieven heeft de heer VAN MARKEN ten behoeve zijner werklieden met de Bank eene overeenkomst getroffen, in hoofdzaak nederkomende op het oorspronkelijk door hem ontwikkelde plan. Alleen heeft de fabriek hare toelage nog verhoogd, en bepaald, dat als de beschikbare middelen zulks veroorloven, 7 pCt. van het vaste loon over het afgeloopen jaar ten bate harer beampten en werklieden bij de Bank gestort zou worden tot aankoop van pensioen.

Ieder die aan de fabriek werkzaam is, bezit nu een pensioenboekje, waarin de aangekochte lijfrenten telkens worden bijgeschreven.

Na lang omwandelen zijn wij, zooals men bemerken zal, van lieverlede weder tot ons uitgangspunt teruggekeerd. Wij begonnen te spreken van een contract met de Nationale Levensverzekering Bank, — en aan het einde spreken wij er opnieuw van. Indien er eenige vrucht in ons onderzoek schuilt, dan zal het deze wezen, dat wij er thans met meer overtuiging en beslistheid over spreken kunnen.

Overigens aarzel ik om de resultaten onzer nasporingen te resumeeren. Ik laat dit liever aan ieder voor zich zelven over. Alléén dit. Het moet ons nu duidelijk zijn:

dat geene verzekering door ons zou mogen opengesteld worden, die niet berust op een wetenschappelijken grondslag;
 dat evenmin vaste beloften mogen worden gedaan, waarvan de vervulling niet volkomen zeker is;

dat particuliere fondsen hun wetenschappelijke premiën in den regel niet lager stellen dan solide maatschappijen;
 dat, voor zoover aan particuliere fondsen bijzondere voordeelen verbonden zijn, deze niet hoofdzakelijk voortvloeien uit goedkoop administratie en onderlinge winstverdeeling, — maar uit donatiën of extra toelagen, buiten de premiën der leden om;
 dat met donatiën, etc. een fonds wel versterkt of aangevuld mag worden, doch dat daarop geene vaste uitkeeringen mogen worden gebaseerd;
 dat, ondanks al het voorgaande, toch veel kan tot stand gebracht worden, indien *velen* zich tot hetzelfde doel aaneensluiten;
 dat, eindelijk, in zake fondsen, zij het meeste weten te volbrengen, die de kunst verstaan van geduld te oefenen.

Het komt mij voor, dat wij ons van deze waarheden goed moeten doordringen, alvorens tot het ontwerpen van eenige regeling over te gaan, omdat geene organisatie goed en vertrouwbaar kan wezen, die daarmede geene rekening houdt.

Doch nu rijst de vraag: Is er in het aangevoerde genoegzame aanleiding om, liever dan zelfstandig op te treden, ons aan eene maatschappij te verbinden? Ik antwoord: Gedeeltelijk, ja, — voor wat althans betreft de uitkeering, die wij ons willen verzekeren tegen eene wetenschappelijk berekende premie. Wat dat aangaat bleek het, dat wij niets winnen door zelfstandig op te treden, wèl veel in de waagschaal stellen. Was het onze bedoeling om, op de wijze van den Frankforter Verein, iets op te richten, waarvan een volgend geslacht eerst profiteeren zal, de zaak ware anders. Doch het is onze wensch, om van stonde aan eenigen waarborg voor onze toekomst te verkrijgen, en dáár is de zekerste en voordeeligste weg de onze. Dien weg gaan wij niet, door op onszelf te blijven. Want hoevelen zullen zich aansluiten? Geen duizenden, zooals te Hamburg, waar deze trouwens toch niets extra met hun premie verkrijgen, wèl met de schenkingen en overboekingen, die de premie komen verhoogen. Het zullen hoogstens honderden zijn, die medegaan. En dan herinner ik aan de waarschuwing van Professor VAN PESCH, waar hij spreekt van de fout, die bij een Pensioenfonds zulke groote proportiën kan aannemen, en die bij een klein getal zóó licht voorkomt; aan de houding van den heer VAN MARKEN, die voor de groote bezwaren terugdeinst, en zijn lievelingsdenkbeeld van een eigen fonds opgeeft. Zou dat onze zekerheid zijn, als wij aan het einde bemerkten, dat wij bedrogen uitkwamen?

En het voordeel? Ik hecht aan mijne eigene berekening geene voldoende waarde om daarop de conclusie te durven bouwen, dat een zelfstandig fonds geene lagere premie zou veroorloven dan die, welke eene maatschappij stellen moet. Doch wat wij van andere Vereenigingen zagen, bevestigt toch in zooverre de door mij verkregen uitkomst, dat bij vergelijking met exact berekende premiën, die der N. L. B. vrij wel het veld hebben kunnen behouden

tegenover die van onderlinge fondsen. Waar zou dan het voordeel blijven?

Bij de oprichting van het Nederlandsch Werklieden-fonds, 1878-1884, heeft deze zelfde vraag, al of niet zelfstandig, velerlei discussie uitgelokt. De commissiën van oprichting hebben het denkbeeld van eigen beheer steeds voorgestaan, en ten slotte heeft dit de zege weggedragen. Of zulks te danken is aan de mérites van het beginsel zelf, of aan andere overwegingen, is voor mij niet twijfelachtig. Men redeneerde aldus: Indien wij een contract met eene maatschappij ter verzekering van werklieden aangaan, dan zal de werkman daarin geen vertrouwen stellen. Hij zal meenen, dat met zijn premie aan de maatschappij een voordeel bezorgd wordt, en dat dus niet hij, maar de maatschappij de bevoordeelde zal wezen, misschien wel ten zijnen koste. Daarentegen zal de werkman voor een eigen fonds meer hart hebben. Alle voordeelen daarvan komen *hem* ten goede. Het zal *zijn* zaak zijn, die geheel ten *zijn*en bate wordt geëxploiteerd. En bij eigen beheer zal propaganda gemaakt kunnen worden, door overal agentschappen op te richten, of commissiën samen te stellen, die de werklieden zullen voorlichten en aansporen tot toetreding.

Het spreekt van zelf, dat deze redeneering in het onderhavige geval niet geheel onjuist kan genoemd worden, en ik verwonder mij niet, dat zij ten slotte den doorslag gaf. Daarmede is intusschen betreffende het beginsel nog niets gezegd, wel omtrent de toepassing daarvan onder eene bepaalde categorie van personen, van wie ondersteld werd, dat zij niet scherp onderscheiden, en wier argwaan men niet opwekken wilde, wier vertrouwen men winnen moest. Toch heeft het nog strijd en hoofdbreken genoeg gekost, alvorens dit opportunitéits-argument zegevierde. Het eerste plan der commissie van oprichting was, om de werklieden de gelegenheid te openen, tegen netto-premiën zich lijfrenten te verzekeren, waarbij dus niets was gerekend voor administratiekosten en eventueelen tegenslag door meerdere sterfte. Daarentegen zou uit schenkingen een waarborgfonds worden opgericht, tot bestrijding der noodzakelijke uitgaven, en tot dekking van de sterfte-risico. Terwijl verder bepaald werd, dat de premiën ook voor de reeds toegetreden zouden verhoogd worden, indien later blijken mocht, dat zij te laag waren gesteld! Men ontveinsde zich dus de slechte kansen niet, die zelfstandigheid zou medebrengen, en om erger teleurstelling te voorkomen ontwierp men een zekerheids-maatregel, die *alles* op losse schroeven zette. De oppositie bleef niet uit. In eene meeting, April 1882, te Amsterdam gehouden, vond de aldus opgezette zaak hevige tegenkanting, en eene nieuwe commissie werd benoemd, ten einde eene minder onzekereregeling te ontwerpen. De Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, die krachtig had bijgestaan, o.a. door toezegging van eene jaarlijksehe gift van f 1000.—, om de oprichting van het fonds te bevorderen, trok zich voorloopig terug. De pers, met de N.R.Ct. aan de spits, mengde zich in den strijd, en in het genoemde hoofddorgaan kon men in dien tijd een pleidooi vinden

tegen de voorgestelde zelfstandigheid, en vóór aansluiting aan eene solide levensverzekering-maatschappij. In de Economist van November, 1882, kwam de heer D. J. A. SAMOR de maat der oppositie volmeten met een geharnasd artikel, dat ik wel in zijn geheel zou willen overnemen, glashelder en overtuigend als het bewijst, dat de in dier voege aangeboden zelfstandigheid uitermate verwerpelijk was. Hij wees er o.a. op, dat het waarborgfonds een niet te becijferen bedrag moest inhouden, zijnde de contante waarde van alle administratie-kosten in de toekomst: eene groote onbekende, daar men onmogelijk weten kon, of het fonds over 20 jaren uit 10000 dan wel uit 50000 deelnemers zou bestaan. Terwijl er bij de netto-premiën ook niet gerekend was met de sterfte-risico, zoodat de bijslag dáárvoor evenzeer uit het waarborgfonds moest geput worden: óók eene enorme onbekende, daar de praktijk aangaande sterfte onder werklieden nog geenerlei resultaten had verzameld. Daarom ziet hij geen anderen uitweg, dan dat bruto-premiën worden berekend, waarin voor kosten en risico eene percentage is opgenomen, die de inkomsten verhoogen zal in verhouding tot vermeerderende deelneming. Edoch, de werkmán zal de zooveel hoogere bruto-premiën niet kunnen betalen. Het fonds zal dan de noodige zekerheid aanbieden, maar men zal er geen gebruik van maken. En de cirkelgang: netto-premiën zonder zekerheid, bruto-premiën zonder deelnemers, begint van voren af aan.

De Heer SAMOR waarschuwt ook tegen de stelling, dat men noodwendig een *eigen* fonds moet oprichten, ten einde de te maken winsten onderling te kunnen verdeelen. Winsten? — „Geen man „van practische ervaring op het gebied der levensverzekering,” zegt hij, „die van uitgestelde lijfrente *winst* verwacht. De maatschappijen „houden er dezen vorm van verzekering op na, ter wille van de „volledigheid hunner tarieven; zij vergenoegen zich dan met de „bruto-premiën, doch *geene* is er bekend, die met het uitgestelde „lijfrente-tarief *zaken* gemaakt heeft. Daarom is het ook bijna regel „om de verzekerden volgens dat tarief niet in de gemaakte winsten „te doen deelen.”

Alzoo het waarborgfonds, tot dekking van het tekort op de netto-premiën, eene onmogelijkheid; bruto-premiën een beletsel tot deelname; en de winst, om welke te behouden een eigen fonds vooral gewenscht scheen, de winst . . . een hersenschim. Men kon het er mede doen!

Tot zelfs in den boezem der commissie van oprichting vond deze strijd weerklank. Het lid dier commissie, de Heer van MARKEN, stond aan de zijde dergenen, die zelfstandigheid afkeurden, en een contract met eene maatschappij verdedigden. In eene uitvoerige memorie aan zijne medeleden, zette hij zijne denkbeelden uiteen, waarbij hij o. a. aantoonde, hoe de netto-tarieven, die men voorstelde, *hooger* waren, dan de premiën der Nationale Levensverzekeringbank, en zich op zijne eigene ervaring beriep, die hem geleerd had, dat een contract de veiligste weg en tevens de voordeeligste was. Verder redeneert hij als volgt:

Eene vereeniging, uitsluitend tot verzekering van lijfrente, moet, volgens deskundigen, onvoordeelig werken; Dit is niet onverklaarbaar. Zij, die zich aansluiten, zijn niet in den regel de ziekelijken of zwakken, maar de gezonden, die zich sterk gevoelen om lang te leven en hun waarschijnlijksten ouderdom verzorgen willen. Daarbij komt, dat met pensioen in het vooruitzicht, dit besef eener verzekerde toekomst aan velen eene rust schijnt te schenken, die het leven rekt. De maatschappijen, aldus gaat de heer VAN MARKEN voort, kunnen zich deze slechte kans laten welgevalen, omdat zij ook andere vormen van verzekering behandelen, die in tegenstelling van de Lijfrente, een lang leven voordeelig voor hen maken. Blijkt er verlies op de Lijfrente, dan zal dit gecompenseerd kunnen worden door winst op de Levensverzekering. Zij hebben dus méér kansen, terwijl eene pensioenvereeniging er maar ééne heeft. En die ééne is eene zeer slechte!

Hij verwacht daaruit teleurstelling, die aan de goede zaak wel eens den doodsteek zou kunnen geven.

Dat deze en dergelijke argumenten wél geschikt waren om eenigen indruk te maken, is duidelijk. Bij de latere voorstellen der Commissie is daarmede dan ook degelijk rekening gehouden, al gaf men, om het vroeger gemelde motief, het beginsel van zelfstandigheid niet prijs.

Zooals nu, sedert 1884, het Nederlandsch Werklieden-Pensioenfonds is ingericht, wordt niet alleen lijfrente, maar óók uitkeering bij overlijden verzekerd, zoodat de twee kansen vereenigd zijn. De maxima zijn respectievelijk *f* 14 per week, en *f* 1000. — voor ééns, doch voorloopig zal niet meer dan de helft kunnen gesloten worden, en de Directie behoudt zich voor, om de verzekeringen in zooverre te beperken, dat zij in verhouding blijven tot het Waarborgfonds. Men wil niet beginnen met hoog te vliegen en daardoor de kans belooopen, laag te vallen. Intusschen is nu, ter wille van de zelfstandigheid, de vrije werking der zaak eenigszins belemmerd. Eene algemeene deelneming der werklieden, hoe gewenscht in *abstracto*, zou in de gegeven omstandigheden meer verlegenheid dan voldoening veroorzaken.

Voor ons, die wel met geene andere beweegredenen dan feiten en cijfers te doen wenschen te hebben, kan de vraag of het wensche-lijk is, eene overeenkomst met eene maatschappij aan te gaan, geheel objectief beantwoord worden. Biedt zelfstandigheid ons inderdaad geen enkel profijt, wel groote kans op beslommering, zorg, teleurstelling en schade, de voordeelen, aan een contract verbonden, zijn daarentegen zeer groot. En zij spreken zóó voor zich zelf, dat ik zonder veel toelichting vermeen te kunnen volstaan met ze hier kortelijk op te sommen. Een contract

- 1º. ontslaat ons van de verplichting, een waarborgfonds op te richten, dat uitsluitend zou mogen dienen tot zekerheid van de door ons aangegane verbintenissen. Eene solide maatschappij bezit in den regel een aanzienlijk kapitaal, dat als Waarborgfonds dienst doet;

20. maakt het voor ons onnoodig, eene uitgebreide, moeilijke, en vaak kostbare administratie in te richten, daar wij dan met eenvoudige aanteekening der diverse verzekeringen ons kunnen vergenoegen, en al het overige aan de maatschappij overlaten;
30. ontheft ons mede van de zorg voordeskundig toezicht, aangezien de deskundige der maatschappij over alle verzekeringen, dus ook over de onzen, een wakend oog houdt;
40. biedt ons meerdere zekerheid, daar eene groote maatschappij verzekeringen in alle denkbare vormen sluit met vele duizende personen van beiderlei geslacht, in de meest verschillende omstandigheden verkeerende, en tot totaal cijfers van tientallen millioenen, waardoor geene enkele risico uitgesloten blijft, en de wetenschappelijke calculatie, die bij kleine sommen faalt, nu beter tot haar recht komt;
50. schenkt ons minstens de zelfde voordeelen, i. e. de zelfde lage tarieven, die een eigen fonds maar zou kunnen geven;
60. brengt ons dadelijk in de positie van eene door de wet erkende vereeniging, waardoor wij den wellicht niet gemakkelijken eisch ontgaan om minstens 500 contribuanten te moeten aanwijzen, alvorens op onze inrichting de Koninklijke Goedkeuring kan worden verleend; (1)
70. maakt het ons mogelijk, veel meer afwisseling in de verzekeringen toe te laten dan bij een eigen fonds uitvoerbaar zou zijn; want bij eene maatschappij zullen alle pensioentabellen ons openstaan, en alle bedragen, zonder minima of maxima, verzekerd kunnen worden; terwijl men de meest onbepaalde keuze zal hebben van den leeftijd, waarop men het pensioen wenschte te doen ingaan; (2)
80. stelt den deelnemer vrij om al of niet lid onzer Vereeniging te blijven. Bij uittreding behoeft dan zijne verzekering niet te vervallen. Van dat oogenblik af ontgaat hem alleen de reductie op het tarief, die uitsluitend aan de vereenigingsleden ten goede komt, — en kan hij, mits het gewone tarief voortaan betalende, zijn eenmaal begonnen polis continueeren;
90. verzekert aan de deelnemers alle voordeelen, die eene maatschappij aan hare polissen verbinden kan, zooals afkoop, voorschot, overboeking in eene andere categorie, verhooging of verlaging van verzekeringsbedrag, cessie aan derden, etc., in welke faciliteiten een onderling fonds niet zou kunnen treden, omdat daarmede eene te omslachtige administratie gepaard zou moeten gaan en eene technische vaardigheid gevorderd wordt, die niet van leeken-bestuurders kan worden verwacht.

(1) Zie Ontwerp van Wet betreffende Levensverzekeringen.

(2) Bij den Hamburger Verein, de veelzijdigste onder die, welke wij bespraken, vonden wij slechts drie klassen van pensioen, allen met teruggaaf van premien; slechts drieërlei contributie, voor ouden en jongen dezelfde; en het pensioen ingaande op 7 bepaalde leeftijden.

Ik vermeen het hierbij te kunnen laten. De opgenoemde voordeelen zijn m. i. aanzienlijk. En kost het onzer eigenliefde iets, het denkbeeld van een zelfstandig fonds te moeten loslaten, dan trooste ons de gedachte, dat het hier niet de eer der oprichters, maar het belang onzer leden geldt.

Vóór ons hebben reeds vele anderen het ingezien, dat een contract met eene maatschappij meer aan te bevelen is dan geïsoleerd optreden, en wij gaan daarmede dus geen ongebaand pad op. Hier te lande gaf, meen ik, de heer VAN MARKEN het voorbeeld. In Duitschland heeft het denkbeeld reeds burgerrecht verkregen. Zoo heeft de Levensverzekering-Maatschappij te Leipzig contracten loopende, ter verzekering van de resp. ambtenaren, met de hoofdadministratie der Keizerlijke Posterijen te Berlijn; de Keizerlijke Regeering van Elzas-Lotharingen; de Staatsspoorweg-Directiën te Berlijn, Frankfort a/Main, Elberfeld, Dresden;

de Gemeentebesturen van Dusseldorp, Halle, Werdau, Witten, Beuthen, Glatz, enz;

de firma FRIEDR. KRUPP, te Essen;

de Algemeene Deutsche Vereeniging van Onderwijzers. (1)

Men ziet het, niet alleen kleine, maar ook zeer groote lichamen komen hieronder voor. En nu noemde ik slechts ééne maatschappij. De lijst zou heel wat langer worden, indien ik ook andere maatschappijen meespreken liet.

Ik zal mij daarin echter niet verdiepen, overtuigd als men nu reeds zijn kan, zich in goed en talrijk gezelschap te zullen bevinden.

Doch, indien nu de wenschelijkheid van een contract vast staat, bij welke maatschappij zullen wij ons dan aansluiten?

Bij eene *solide* instelling, die ons de *voordeeligste* conditiën aanbiedt. Opzettelijk stel ik dit ruimer dan ik zelf goedkeur, teneinde de mededinging zoo vrij mogelijk te houden. En wie biedt nu de voordeeligste conditiën?

De meest voor de hand liggende methode om ons daaromtrent te vergewissen, is, de tarieven te vergelijken. Ik koos korthedshalve de tabellen van eenige der goedkoopste maatschappijen en bevond, dat voor een jaarlijksch pensioen van f 100.—, ingaande op 65jarigen leeftijd, en de premie-betaling beginnende in den ouderdom van 40 jaar, 45 jaar, 50 jaar. berekend wordt door:

de Fransche Nationale	f 16.95	f 24.79	f 38.65
de Germania	- 15.50	- 22.50	- 34.90
New-York	- 13.90	- 20.49	- 32.30
de Nationale Levensverzekering			
Bank, gewoon tarief	- 14.23	- 21.03	- 33.29
de Nationale Levensverzekering			
Bank, extra tarief	- 12.66	- 19.09	- 30.89

Wij (2) hebben echter nog eene andere methode gevolgd, door

(1) Zie brochure van F. L. RUPS, inspecteur der Maatschappij.

(2) Het Bestuur der Vereeniging „Mercurius”.

ons rechtstreeks tot sommige aanzienlijke maatschappijen te wenden, met de vraag, hoedanig hunne premiën zouden zijn, indien onze Vereeniging daarop een contract met hen sloot tot verzekering harer leden. Wij deden dit in de veronderstelling, dat in de tabellen (behalve in die van het Werklieden-Pensioenfonds der N. L. B.) het laatste woord wel niet gesproken zou zijn. En het bleek, dat wij juist gezien hadden.

Men bood ons, op de tarief-premiën, reductiën aan van $2\frac{1}{2}$ pCt tot 8 pCt! Natuurlijk noem ik hier geen namen. Dergelijke onkiescheid zou eene slechte vergelding zijn voor de heuschheid, waarmede men ons tegemoet kwam. Doch ook zonder dat, kunnen wij de cijfers vergelijken. Zij stellen zich, na de reductie, als volgt:

Voor eene jaarrente, ingaande op 65jarigen ouderdom, van f 100.—, de premie-betaling aanvangende op den leeftijd van 20 jaar, 25 jaar, 30 jaar, berekent aan jaarpremie

de Maatschappij A.	f 5.19	f 6.52	f 8.79
» » B.	- 4.38	—.—	- 7.87
» » C.	- 4.34	- 5.79	- 7.84
» » D.	- 4.27	- 5.63 $\frac{1}{2}$	- 7.55
» Nationale Levensverz.-Bank			

volgens haar extra tarief . . . - **3.42** - **4.60** - **6.29**.

Na dit onderzoek achtte ik het pleit voor de N. L. B. gewonnen. Mij is nog geene maatschappij voorgekomen, die zulke lage pensioen-premiën stelt, als zij.

En hiermede is nog niet alles gezegd. Zoo even, bij de bespreking van het Nederlandsch Werklieden-Pensioenfonds, zweeg ik opzettelijk over zijne tabellen. Het is hier de plaats, het schier ongeloofelijke feit te vermelden, dat deze *hooger* zijn dan die der N. L. B. Men oordeele. Voor eene jaarrente van f 100.—, (*) ingaande op den leeftijd van:

berekent bij intrede op den leeftijd van:	55 jaren.		60 jaren.		65 jaren.		70 jaren.	
	Werklieden- fonds.	Nationale.	Werklieden- fonds.	Nationale.	Werklieden- fonds.	Nationale.	Werklieden- fonds.	Nationale.
20 jaren.	11.67	10.93	6.94	6.84	3.85	3.42	1.90	1.65
25 "	15.89	15.04	9.31	8.61	5.10	4.60	2.52	2.20
30 "	22.15	21.27	12.69	11.92	6.87	6.29	3.35	2.98
35 "	32.11	31.27	17.81	16.98	9.44	8.77	4.56	4.13
40 "	49.65	49.08	26.04	25.23	13.37	12.66	6.33	5.84
opgetelde premiën:	131.47	127.59	72.79	69.08	38.63	35.74	18.66	16.80
de N. L. B. dus <i>lager</i>	3 pCt.		5 pCt.		7 pCt.		10 pCt.	

Indien zelfstandigheid nog veroordeeld moest worden, zou zij in deze cijfers haar vonnis vinden. Zeker behoef ik verder

(*) Bij deze en de beide vorige vergelijkende tabellen is steeds er op gerekend, dat de premiën bij vroeger overlijden verbeurd zijn.

de goedkoopte der tarieven van de N. L. B. niet nader in het licht te stellen.

Ons financieel geweten krijgt echter te doen met de vraag, hoe het mogelijk is, dat eene particuliere vennootschap, die toch winst beoogt, zooveel lager kan offereen, dan een onderling fonds, dat alleen het belang zijner leden te behartigen heeft. Eigenlijk gaat dit ons niets aan. Wil een solied lichaam zich met een contract desnoods eene opoffering getroosten, — dat is zijne zaak; de partij, waarmede gecontracteerd wordt, kan daarbij geen kwaad, want de soliditeit desgenen, die aanbiedt, waarborgt de behoorlijke uitvoering der verbintenis, ook als verlies er het gevolg van is. Trouwens, ik had reeds gelegenheid in het voorgaande nu en dan enkele redenen aan te stippen, die eener maatschappij het stellen van lage premiën veroorloven. Verplaatsen wij ons in het geval van iemand, die eene groote zaak heeft opgericht, waarvan het drijven hem eene bepaalde som jaarlijks kost aan huur, licht, belasting, knechts, enz. Die som zal nagenoeg even hoog zijn, of hij veel of weinig omzet. Het is dus eene levenskwesitie voor hem, om te trachten een grooten omzet te verkrijgen, en naarmate hij meer klanten heeft, zal hij die goedkoopster kunnen bedienen, want bij 100 klanten zal hij, met 25 pCt. winst verkoopende, nauwelijks zijn kosten goed maken, terwijl hij aan 1000 klanten slechts 5 pCt. winst heeft te berekenen, om en het bedrag van zijn kosten te dekken, en nog een even-groote som voor zich zelf over te houden.

Aldus is de zaak ook bij de N. L. B. Eene groote aanwinst van deelnemers veroorzaakt haar geene noemenswaardige verhooging harer algemeene kosten, en zij kan dus met een bescheiden avans tevreden zijn. Want haar kapitaal, haar personeel, haar techniek, haar administratie, — alles is er, en met een contract vermeerderd zij alleen haar clientèle. (1) Daarbij behoeft zij, als groote en veelzijdige maatschappij, op de reeds aangevoerde gronden, veel minder marge op hare premiën te leggen, dan waartoe een klein, éénvormig fonds, tot dekking van eventueelen tegenslag, genoodzaakt zou zijn. De risico vermindert, naarmate de vormen van verzekering zich vermenigvuldigen.

En nu wil de N. L. B. zich in deze met eene kleine winst tevreden stellen. Dit blijkt uit de korte geschiedenis der onderwerpelijke tarieven. Het was, zooals gezegd, op initiatief van den Heer VAN MARKEN, dat de N. L. B. de bewerking dier tarieven ter hand nam. Zij werd daarbij o. a. ook geleid door den wensch, om iets nuttigs en goeds te bevorderen. De Heer VAN MARKEN zegt: (2) „De samensprekingen, die ik met de Directie der „N. L. B. had, naar aanleiding van de verzekering mijner werklieden, „hebben bij mij de overtuiging gevestigd, dat de genoemde „Directie bij de publicering van deze hare tarieven, zonder „moedwillige verwaarloozing van de belangen harer aandeel-

(1) Economist 1882.

(2) Memorie aan de Commissie tot oprichting van een Ned. Werkl.-pensioen-fonds.

„houders, wel degelijk ook door *overwegingen van sociaal belang* is geleid geworden.” — Toen de tarieven verschenen, (einde 1881), werden er niet minder dan 7000 exemplaren onder de fabrikanten hier te lande verspreid; er werd voor gereisd, en geen geld ontzien om er propaganda voor te maken. En wat de N. L. B. daartoe bewoog, verklaarde het lid harer Directie, de Heer A. S. VAN REESEMA, toen hij in eene vergadering (1883) van de Vereeniging voor de Statistiek, naar aanleiding van het voorstel, om door het Ned. Werkl.-fonds een contract met de N. L. B. te doen aangaan, het volgende zeide: „De reden van ons aanbod lag vooral in onzen wensch, om uit een *maatschappelijk* oogpunt met de commissie mede te werken tot het toekomstig welzijn van den werkmán, wat wij ook voor ons niet schadelijk meenden, omdat het voor eene maatschappij toch nooit kwaad kan, hare clientèle uit te breiden.”

Volgens het uitvoerig verslag, in 1882 verschenen, over den toestand der N. L. B. over het vijfjarig tijdvak 1878/82, waarbij eene uitgewerkte staat gevoegd is, ingericht naar de speciale eischen der Engelsche Wet, bezat de Bank een Aandeelen-Kapitaal van f 1,000.000.— (*) met een extra-Reservefonds van - 52.112.— het totaal der verzekeringen beliep 38415, waarop een bedrag was gesloten, te zamen groot - 12,783.580.— en waarvoor de wetenschappelijke reserve was uitgetrokken met - 2,830.723.— terwijl het totaal der baten beliep. - 3.086.370.— waaronder tot uitkeering of overschrijving bestemd, wegens winst in 5 jaren - 74.595.—

Na al het voorafgaande behoef ik nauwelijks mijne conclusie te formuleeren, dat wij tot verzekering van een pensioen op de basis van wetenschappelijk berekende premiën, niet beter kunnen doen, dan ons bij contract aan te sluiten bij eene groote en solide maatschappij, en daartoe onderhandelingen te openen met de N. L. B., die, voor zoo ver mij bekend is, momenteel de laagste premiën stelt.

Zonder op de details van die overeenkomst te willen vooruitloopen, veroorloof ik mij toch, reeds nu op een paar punten te wijzen, die m.i. overweging verdienen.

Onze administratie moet eenvoudig blijven, en dit is mogelijk, ook waar aan de deelnemers volle vrijheid wordt gelaten, om te kiezen uit de verschillende pensioens-tabellen, eene premie te betalen zoo groot of klein als zij goed vinden, en den ingang van het pensioen te stellen naar eigen zin. Doch de N. L. B. vordert bij haar extra-tarief, dat de premiën zonder kosten aan haar worden ter hand gesteld. Wij zullen dus voor de incasseering en storting van die premiën te zorgen hebben. En

(*) Waarop aanvankelijk 10 pCt. is gestort.

daarom acht ik het wenschelijk, dat een vaste tijd in het jaar worde bepaald, waarop alle verzekerden hunne contributie schuldig worden. De premien voor tusschentijds te sluiten verzekeringen zouden door belanghebbenden bij ons moeten worden bezorgd.

Om de zelfde reden zou ik de splitsing der jaar-premiën in die per kwartaal of per maand bedenkelijk achten, en iedereen deelnemer willen verplichten, zijne premie in eens te storten.

Het is mogelijk, dat patroons verzekering willen sluiten voor hunne bedienden. Daarvoor moet de gelegenheid open gesteld worden, hetgeen te doen is door eene onderscheiding te maken tusschen deelnemer en verzekerde; deelnemer kan iedereen zijn, verzekerde slechts hij, die lid der Vereeniging is.

In het reglement van het Ned. Werkhieden-fonds komt de bepaling voor, dat de verzekerden het recht hebben, den ingang van hun pensioen te verschuiven, zoodat iemand, die aanvankelijk den leeftijd, waarop zijn pensioen zal beginnen, gesteld heeft op 55 jaar, en dien ouderdom bereikende, zich krachtig genoeg gevoelt om nog een 5 tal jaren te werken, nu kan bedingen, dat het jaargeld eerst op zijn 60ste jaar zal aanvangen; waardoor het dan natuurlijk zooveel hooger zal zijn. Ik acht deze bepaling zeer nuttig. In de volle kracht van het leven is het moeilijk te gissen, hoelang ons werkvermogen het zal uithouden. Laat ons daarom voorzichtig zijn, en beginnen met een leeftijd aan te nemen, waarop de meesten nog flink zijn, waarop gij en ik echter, bij wijze van uitzondering, gebrekkig kunnen wezen. Blijft alles goed gaan, en vinden wij ons bij het naderen van den aangegeven ouderdom nog onverzwakt, dan geven wij aan de Bank eenvoudig kennis, dat wij ons pensioen nog 5 jaren willen uitgesteld zien. Deze verschuiving moet vrij zijn, en zoo vaak herhaald kunnen worden, als men verkiest.

Op het voetspoor van den Heer VAN MARKEN zou ik willen bepaald zien, dat elke premie-betaling, ook voor hen, die zich voor regelmatige jaarlijksche premiën verbinden, beschouwd wordt, als eene storting in eens, waarvoor men zich over zoo-veel jaren eene lijfrente koopt. Wil men b.v. op 20 jarigen leeftijd eene premie betalen van f 3.42 en daarmede tot zijn 65ste jaar voortgaan, om dan een pensioen van f 100.— te erlangen, dan wordt voor die f 3.42,

gestort op: 20 jaar, een lijfrente gekocht van f 5.57 op 65 jaar,

21 " " " " " - 5.30 " " " enz.

Te zamen zullen die aangekochte lijfrenten dan evenzeer de som van f 100.— vormen. Het voordeel van deze manier is, dat men de premiën-betaling staken of uitstellen kan, zonder dat dit op het voortduren der verzekering invloed uitoefent. De Bank stelt in hare voorwaarden het recht van den verzekerde, om eventueel zijne betaalde premiën als stortingen in eens te doen beschouwen. Deze moet daartoe dan echter binnen zekeren termijn aanzoek doen, en daar zulks wel eens verzuimd zou kunnen worden, is het beter van te voren te bedingen, dat *alle* premiën als zoodanige stortingen beschouwd worden.

Het spreekt van zelf, dat de uitkomst van f 100.— jaarrente dezelfde blijft, of men deze cijfers als premiën, dan wel als stortingen in eens beschouwt. Voor het geval men intusschen weten wil, hoeveel pensioen men voor een bepaalde som kan koopen, is er nog een tweede stel tabellen uitgegeven, waarvan ik nu, omdat de verhoudingen toch onderling dezelfde blijven, alleen eenige cijfers vermeld uit Tabel E.

Men ontvangt, voor storting van f 10.—, een pensioen, ingaande op

Ouderdom bij de storting.	55 jaren:	60 jaren:	65 jaren:	70 jaren:
	Bedrag van het pensioen jaarlijks:			
20 jaren	f 5.4285	f 8.9992	f 16.2786	f 33.1016
25 "	" 4.2224	" 6.9998	" 12.6630	" 25.8866
30 "	" 3.2805	" 5.4386	" 9.8386	" 20.1166
35 "	" 2.5376	" 4.2073	" 7.6120	" 15.5617
40 "	" 1.9496	" 3.2326	" 5.8493	" 11.9602
45 "	" 1.4777	" 2.4502	" 4.4338	" 9.0661
50 "	" 1.1095	" 1.8296	" 3.3109	" 6.7704

Deze cijfers behoeven weinig toelichting. Zooals men ziet hebben de jongeren veel voor. Een twintigjarige kan op 65 jaar een pensioen verkrijgen van f 1000.— tegen eene jaarlijksche premie van f 34.20, terwijl iemand van 35 jaar daarvoor reeds f 87.70 jaarlijks zou moeten besteden. Jammer dat juist in de jonge jaren het minst aan verzekering gedacht wordt.

Van veel invloed is ook de leeftijd, waarop men het pensioen laat ingaan. Dezelfde gelukkige 20jarige kan, f 500.— in eens stortende, daarvoor op 70jarigen leeftijd eene rente verzekeren van f 1655.—, doch laat hij die rente ingaan op 55jarigen leeftijd, dan ontvangt hij slechts f 270.—.

De tabellen E 1 en 2 bevelen zich aan voor hen, die nevens zekerheid voor hun ouden dag, de premiën zelf nog willen doen strekken tot vorming van eene uitkeering aan hunne betrekkingen, ingeval van overlijden. Het prijsverschil, vooral bij E 2, de tabel, die het best aan dezen eisch voldoet, is echter vrij aanzienlijk en men zal wel doen om telkens te overwegen, of men liever dan dezen vorm te kiezen, niet beter doet, zich bij E te houden voor pensioen, en voor het waarschijnlijk bedrag der te betalen premiën eene verzekering voor uitkeering bij overlijden te sluiten. Op 30jarigen leeftijd bijv. zich aansluitende, betaalt men voor f 100.— rente op 65 jaren, eene premie naar Tabel E van f 6.29, en naar Tabel E 2 van f 11.44. Om eventueel de premiën te doen uitkeeren, getroost men zich dus een prijsverschil van f 5.15. De gemiddelde levensduur van een 30jarige op 50 jaren stellende, bestaat er alzoo kans, dat de uitkeering bij overlijden zal bedragen $20 \times f$ 11.44 = f 230.—. Verzekert men zich nu bij de „Germania”, dan betaalt men voor eene uitkeering van f 100.—, (de premie-betaling niet

langer aanhoudende dan tot het 65e jaar), f 2.47 of voor f 5.15 eene uitkeering van f 209.—. Wel is waar, iets minder, — doch dit mindere bedrag wordt óók betaald, als men het volgende jaar reeds overlijdt, terwijl volgens Tabel E 2 dan slechts de ééne premie van f 11.44 gerestituëerd zou worden. Ieder moet dit echter voor zich zelf beoordeelen. Wil men de kans loopen, dan kan die zelfde Tabel E 2 veel voordeeliger worden dan eene gewone verzekering, daar bij het bereiken van den 65jarigen ouderdom de premiën in het zoo even gestelde geval een totaal som beloopt van f 400.—, alsdan $2 \times$ het bedrag, dat de „Germania” kan geven.

Ten slotte een voorbeeld van verschuiving der leeftijden, waarop het pensioen zal ingaan. Een 25jarige verzekert zich eene rente van f 300.— en stelt die voorzichtigheidshalve in te gaan op 55jarigen ouderdom, waarvoor hij dus (E) f 45.12 jaarlijksche premie betaalt; 54 jaar oud geworden zijnde, verschuift hij den ingangs-termijn tot op 60jarigen leeftijd, waardoor het pensioen f 500.— in plaats van f 300.— wordt. Met zijn 59^e jaar stelt hij het nogmaals 5 jaren uit, en nu klimt de jaarrente tot f 900.—. De premie-betaling na de verschuiving voortzettende, worden deze cijfers resp. f 524.— en f 980.—.

Het voordeel, dat „Mercurius” door een contract den handelsbedienden, die een pensioen voor hun ouden dag wenschen, kan aanbieden, bestaat dus uit eene vrij aanzienlijke reductie op het gewoon tarief, dat zij, zonder die tusschenkomst ten volle zouden hebben te betalen, terwijl hun verder faciliteiten worden in uitzicht gesteld, die zij als particuliere deelnemers bezwaarlijk zouden kunnen bedingen. Met dit belangrijk resultaat, door samenwerking te verkrijgen, behoeven wij ons echter niet tevreden te stellen. Want wij hebben immers tot heden slechts het deel besproken, dat de handelsbediende zelf in zijne verzekering draagt, de wijze waarop *zijne* bijdrage tot verkrijging van een minimum-uitkeering het veiligst en voordeeligst kan worden aangewend. Zoo zeker intusschen als de bediende niet bestaanbaar is zonder den patroon, even zeker is ons fonds niet wel mogelijk zonder donatiën. Zooals al de door ons opgenoemde onderlinge fondsen juist aan donatiën hun kracht en aantrekkelijkheid ontleenen, zoo zullen ook wij die zéér noodig hebben, al willen wij niet, op het voetspoor der anderen, contributie en schenking samen doen vloeien, maar ze elk afzonderlijk houden; niet *in*, maar *nevens* elkaar.

Het behoeft toch geen betoog, dat zelfs bij de lage premiën, die de N. L. B. bij contract ons aanbiedt, slechts weinige handelsbedienden in staat zullen zijn, zich een pensioen te verzekeren. groot genoeg, dat hun oude dag daardoor „verzorgd” kan worden genoemd. Nemen wij de eischen gematigd, en stellen wij dus een pensioen van f 600.—, in te gaan op 65 jaren, dan zal een 25jarige daarvoor toch jaarlijks f 27.60 te betalen hebben.

Zijn er niet velen onder ons, die met reden tegen zulk eene uitgave op hun budget bezwaar zouden maken? En de ouderen zijn er nog erger aan toe; dezen zouden, bij even bescheiden aanspraken, premieën te storten krijgen, die eenvoudig hunne kracht te boven zouden gaan. Daarom zal ons fonds geene uitzondering op den overal geldenden regel kunnen maken; daarom zal de premie van den handelsbediende door die van den patroon moeten worden gesteund.

Is het vermetel op dien steun te hopen? „Mercurius” ontving tot dusver circa f 1200.— jaarlijks aan donatiën, ofschoon haar programma nog niet verder reikte dan de intellectueele ontwikkeling van hare leden. Zeker een schoon doel, doch dat in den regel meer aangeprezen wordt dan geldelijk bevorderd. Hoe zal het dan zijn, als dit programma zich gaat uitstrekken tot de stoffelijke belangen van onzen stand, als daar van ons eene wekstem uitgaat tot den Rotterdamschen handel om behulpzaam te zijn in het verzorgen van den ouden dag zijner bedienden? Ik kan mij voorstellen, dat verschillende patroons tot heden zich nog terughielden in het schenken van bijdragen aan onze Vereeniging, doch geen enkele koopman, die een warm hart heeft voor zijne ondergeschikten, zal zich blijven onttrekken, wanneer wij voor deze goede zaak bij hem aankloppen.

Multatuli had zijne „Fancy”. Ik heb de mijne, al is zij van nederiger afkomst. Zij fluistert mij in: „Wanneer het werk maar flink wordt aangevat, zal het resultaat u medevallen. Laten de leden uwer Vereeniging zich in grooten getale vereenigen, al ware het tot eene „Commissie van honderd,” en laten zij de taak onder elkander verdeelen. Rotterdam is groot, en zijne kantoren zijn talrijk; maar veel handen maken den arbeid licht, en 20 sub-commissiën brengen meer tot stand dan 10000 circulaires. Niemand, die tot den handel behoort, mag daarbij worden overgeslagen; ieder moet in de gelegenheid worden gesteld, zijne gabe „tot oprichting van het fonds” te offeren. Aan de grooten moet er gevraagd worden, maar óók aan de kleinen; aan de patroons, maar óók aan de bedienden. Als grondkapitaal zult gij een f 20.000.— noodig hebben, en een tiende daarvan als jaarlijksche donatie. Welnu, wie weet of gij zodoende uw wensch niet verkrijgt. Er is nog zoo weinig aan handels-pensioenen ten koste gelegd; wellicht zullen er velen hunne schade willen inhalen....”

Ziedaar een droombeeld, doch waarvan de werkelijkheid in hoofdzaak, naar ik hoop, niet zoo heel ver afblijven zal. Misschien zullen er zijn, die het idee van een rondgang door Rotterdam's straten verwerpelijk zullen achten. Men stelle dan een ander middel voor, — mits het doel maar bereikt worde. Dat doel, een eenigszins belangrijk stam-kapitaal, — is het „to be or not to be”, want bereiken wij dat, en verzekeren wij ons daarenboven een zeker bedrag aan vaste jaarlijksche schenkingen, dan houd ik het welslagen van ons pensioenfonds voor eene uitgemaakte zaak. Indien wij thans optreden met een contract zonder meer,

en de gelegenheid openstellen, om tegen de werkelijk lage tarieven der N. L. B. lijfrenten te koopen, dan vrees ik, dat de deelneming verre van algemeen zal zijn. Kunnen wij echter wijzen op een betrekkelijk aanzienlijk kapitaal, dat wij reeds bezitten, dat jaarlijks flink zal aangroeien, en waarvan de deelnemers mede genieten zullen, dan acht ik de kans op instemming veel grooter.

Daarom moet het ons **eerste** werk zijn, gelden tot een fonds bijeen te zamelen, en eerst later gaan wij dan over tot het sluiten van contracten.

De wijze, waarop m. i. de schenkingen ten bate der verzekerden moeten aangewend worden, behoeft ik, na het besprokene op pag. 37 en 38, niet meer breedvoerig uiteen te zetten. Geen uitdeeling van kapitaal; men slacht dan de kip, die de gouden eieren legt. Laat het kapitaal groeien, en laat ons geduld hebben om toe te zien, hoe het groeit. Elk jaar wordt het grooter, en dus ook elk jaar wordt de rente, die het afwerpt, meer. In den eersten tijd zullen wij waarschijnlijk in staat zijn, ook die rente bij het kapitaal te voegen, en zoo den groei te verhaasten. Doch later, *zoo laat als wij het zelf stellen zullen*, kan die rente tot verhooging der pensioenen worden gebezigd, — aanvankelijk *wellicht* nog geene belangrijke verhooging, — maar de ouderen zullen zich dat willen getroosten in het belang van de jongeren, die zoodoende op een niet onaardigen toeslag kans zullen krijgen.

Opmerkelijk is, dat wij langs dezen weg dan toch nog ons *zelfstandig* fonds zullen krijgen, dat zijne eigene regeling behoeft.

Naar mijn oordeel zou die regeling hoofdzakelijk op het volgende moeten nederkomen.

Het fonds der Vereeniging wordt beheerd door eene Commissie uit Commissarissen van „Mercurius”, die zich uit de Bestuurs- of gewone leden der Vereeniging de noodige hulp kan assumeeren; en die zich kan doen bijstaan door een deskundige.

De rente van het fonds dient tot verhooging der pensioenen van die leden der Vereeniging, die zich door hare tusschenkomst eene lijfrente hebben verzekerd van minstens f 300.— op 65 jarigen leeftijd of de pariteit van dat bedrag op anderen ouderdom.

Het maximum der verhooging zal voorloopig niet meer bedragen dan f 300.— per hoofd, en zal toegekend worden in verhouding tot den duur van het lidmaatschap in dezer voege, dat elk jaar wordt geacht recht te geven op 1/40 der extra-uitkeering, zoodat men b.v. na 10 jarig lidmaatschap 1/4

» 20 » » 1/2

» 40 » » het totaal

van het gestelde maximum ontvangt, of in de zelfde evenredigheid zooveel minder als er ter uitdeeling zal blijken beschikbaar te zijn.

De verhooging gaat voor alle verzekerden in op 65 jarigen ouderdom, onverschillig of zij den aanvang van hun pensioen op vroegeren of lateren leeftijd hebben gesteld.

Zij, die het lidmaatschap verliezen, verbeuren daarmede alle aanspraken op het fonds der Vereeniging.

De kosten van administratie en deskundigen bijstand worden uit de kas der Vereeniging bestreden.

Het fonds-kapitaal wordt gevormd uit speciale giften en uit dat gedeelte der gewone inkomsten van de Vereeniging, dat de jaarlijksche Algemeene Vergadering voor dat doel zal aanwijzen. Het behoort in eigendom toe aan de Vereeniging, met dien verstande, dat het nimmer aan zijne oorspronkelijke bestemming mag worden onttrokken.

Bij ontbinding der Vereeniging richten de beheerende Commissarissen van het fonds eene Pensioen-Vereeniging op, bestaande uit kooplieden en handelsbedienden, aan welke Vereeniging het fonds-kapitaal onder de zelfde voorwaarden in eigendom zal overgaan.

Dit zijn natuurlijk maar enkele hoofdbeginselen, die later meer uitgewerkt zullen moeten worden. Een paar punten verischen toelichting.

Hoewel het fonds aan de Vereeniging toebehoort, zal niet ieder lid daarvan mogen profiteeren. Ik meen daarmede in den geest van onze aanstaande begunstigers te handelen, die niet zullen wenschen voor personen te zorgen, die het voor zich zelven niet doen. Alleen zij, die door tusschenkomst der Vereeniging verzekerd *zijn*, en zulks voor een bedrag, groot genoeg, om het vermoeden te wettigen, dat de verzekerde de verzorging van zijn ouden dag ernstig ter harte neemt, alléén die leden verkrijgen aanspraak op toelagen uit het Vereenigingsfonds.

Die aanspraken moeten niet grooter worden, naarmate de leden zich hogere lijfrenten koopen, maar naarmate zij langer aan de Vereeniging verbonden zijn. Het zou zeer onbillijk wezen om aan iemand, die, op 60jarigen leeftijd lid wordende, zich dan eene uitgestelde lijfrente van *f* 500 kocht, meerdere rechten op het fonds der Vereeniging toe te kennen, dan aan een lid, dat van zijn 20^e jaar af, aan „Mercurius” zijne krachten gewijd had, doch wiens lijfrente slechts *f* 400— beliep. Daarom hier, zooals overal elders, hoe meer „dienst”-jaren, hoe hooger uitkeering. Ik stelde 40 jaren als het tijdperk, dat recht geeft op het hoogste cijfer, omdat de gemiddelde leeftijd, waarop handelsbedienden tot onze Vereeniging toetreden, wel niet ver van de 25 jaren verwijderd zal zijn. Elk jaar geldt dan voor $\frac{1}{40}$, of men premie gestort heeft of niet. Voor de tegenwoordige leden der Vereeniging behooren de gepasseerde jaren van lidmaatschap eveneens medegetekend te worden.

Of het maximum van *f* 300— ooit bereikt wordt, zal veel afhangen van de vrijgevigheid onzer begunstigers. Bij de sterke mutatie onder onze leden; bij de bepaling, dat men zoo lang en *onafgebroken* lid moet geweest zijn om de hoogste uitkeering te ontvangen; en vooral bij het gunstig succes, dat op onze pogingen verwacht mag worden, acht ik dit intusschen volstrekt niet onmogelijk. Trouwens, er wordt *niets* gegarandeerd. Mochten de

middelen een zoodanig maximum nog niet veroorloven, dan zullen wij ons voorloopig met minder tevreden stellen.

Als algemeene leeftijd, waarop de extra-toelage zal beginnen, werd 65 jaren genoemd, omdat allen daaromtrent gelijke rechten moeten hebben, en de meesten een pensioneerings, onder gewone omstandigheden, vóór het 65^e jaar, althans van den handelsbediende, wel meer als een *lure* dan als eene noodzakelijkheid zullen beschouwen.

De overige bepalingen hebben de strekking om het fonds zooveel mogelijk met waarborgen te omringen, het kosten te besparen, of het inkomsten te doen toevloeien, en spreken voor zich zelf.

Mocht dit plan voor verwezenlijking vatbaar blijken, dan zal het voor iederen handelsbediende mogelijk worden, zijn ouden dag voldoende te verzorgen, mits hij daarmede niet te lang drale. Als 25jarige toetredende en onafgebroken bij de Vereeniging lid blijvende, zal hij zich een pensioen op 65jarigen leeftijd kunnen verzekeren van circa *f* 600.— en daarvoor jaarlijks niet meer te storten hebben dan *f* 13.80, eene uitgaaf, die wel iedereen zich zal kunnen veroorloven. Voor de helft zal hij dit aan zich zelven, voor de wederhelft aan de Vereeniging te danken hebben, want hij kocht zich *f* 300.— lijfrente, en zijn 40jarig lidmaatschap geeft hem recht op eene toelage van even zooveel. Men ziet het, ons contract eenerzijds, ons fonds ter andere zijde, hebben dit resultaat tot vrucht, waartoe en de premie van den bediende en de donatie van den patroon zullen hebben saamgewerkt.

Liefst voegde ik hier nog een voorstel aan toe omtrent *Invaliditeits*-pensioenen. Ik ben echter huiverig, nu reeds daarmede te beginnen, waar nog zooveel zwevende is, en het voorzigtiger schijnt, niet alles tegelijk aan te vatten. En dit te meer, omdat de verzekering tegen Invaliditeit door gansch andere factoren beheerscht wordt dan die der gewone lijfrente. Bij deze is een gezondheids-attest overbodig, bij gene is dit noodzakelijk. Bij deze begint de kans van betalen eerst over een bepaalden tijd, bij gene staat zij aanhoudend voor de deur. Bij deze zijn alle gegevens verzameld, waarmede men de risico becijferen kan, bij gene ontbreken zij ten eenenmale. Dit laatste is het ernstigste bezwaar. De hoogleeraar VAN GEER schreef in zijn toelichting der voorloopige tabellen van het Nederlandsch Werklieden-fonds, dat hij daarin geene premiën voor verzekering tegen invaliditeit had opgenomen, dewijl zulk eene verzekering naar afzonderlijke regelen moet worden ingericht en gereglementeerd. „De ondergeteekende,” zegt hij verder, „rekent zich buiten machte, daarvoor eenig tarief saam te stellen, daar hem geene genoegzame gegevens voor de invaliditeit bekend zijn, en verklaart tevens, weinig waarde te hechten aan tarieven, die hieromtrent bij verschillende particuliere fondsen zijn aangenomen.”

En de Heer SAMOT antwoordde mij op mijne vraag dien-

aangaande, dat hem geene maatschappij bekend was, die tegen invaliditeit verzekeringen sloot. (*)

Toch hoop ik, als het oudendag-pensioen ons gelukken gaat, dat ook tegen de treurige gevolgen van invaliditeit eenige zekerheid aan de leden onzer Vereeniging zal kunnen verschaft worden.

Dit zou te doen zijn door:

of op het voetspoor van Hamburg onderling een fonds te vormen uit bijdragen van bijv. f 4.— per jaar, waaruit aan ongelukkig geworden deelnemers, in verhouding tot de door hen gestorte contributiën, eene jaarlijksche ondersteuning kon worden verstrekt; of met eene maatschappij te overleggen, in hoeverre het haar mogelijk zou wezen, zoodanige verzekering ten behoeve onzer leden op zich te nemen, waartoe, naar mij van bevoegde zijde werd te kennen gegeven, men waarschijnlijk te vinden zou zijn.

In beide gevallen zouden de aldus verzekerden mede aanspraak moeten hebben op toeslag uit de Pensioenskas der Vereeniging, waaruit dan eene jaarrente, in verhouding tot hun aandeel, niet eerst op 65jarigen leeftijd, maar dadelijk bij gebleken invaliditeit behoorde te worden uitgekeerd. Het is misschien nuttig deze reserve, ten behoeve onzer invaliden, reeds nu te maken, opdat bij eventueele regeling der Vereenigings-pensioenen ook met hunne mogelijke aanspraken daarop worde rekening gehouden. Voor het overige moet de invaliditeits-kwestie m. i. blijven rusten, totdat wij omtrent de hoofdzaak, het oudendag-pensioen, meer zekerheid zullen bezitten.

Omtrent *Weduwen-pensioenen* kan ik niet tot uitstel, maar moet ik kortweg tot afstel adviseeren. Indien wij die in onze regeling opnamen, zouden wij, bij eventueel contract, misschien ook dáárvoor eenige reductie op de zeer hooge premiën kunnen bedingen, doch billijkerwijze zouden wij daarmede gepaard moeten doen gaan het recht, ook voor die pensioenen, op toeslag uit het Vereenigingsfonds. Dit nu acht ik bedenkelijk. In het gunstigste geval zal ons fonds in de eerste jaren niet meer aan rente beschikbaar kunnen stellen dan, laat ons hopen, circa / 1000.—. Een mooi cijfer, waarmede wij zeker niet weinig gelukkig zouden zijn, — doch dat stellig onvoldoende is, om ook maar een gering deel van de groote risico te dragen, aan weduwen-pensioenen verbonden, waarbij de verzekeraar verplicht kan worden, gedurende 40 of 50 jaren lang, rente te betalen aan eene en dezelfde post! Ons kleine fonds mag in zulk eene risico niet meedeelen. Later, veel later, breekt misschien de tijd aan, dat daarover gedacht mag worden, als de kapitalen eene zoodanige uitbreiding hebben verkregen, dat de geregelde uitkeering der maximum-verhooging

(*) Het eenige, wat ik onder de talrijke door mij geraadpleegde tarieven vond, dat eenigszins naar verzekering tegen invaliditeit zweemt, is de bepaling, door de „Victoria” onder hare voorwaarden opgenomen, dat bij gewone verzekering de verplichting tot premiebetaling ophoudt bij invaliditeit van den verzekerde, en hem alsdan jaarlijks 5 pCt. over het verzekerde bedrag zal worden uitgekeerd, totdat de uitkeering zelve plaats heeft.

van het oudendag-pensioen meer dan verzekerd is. Doch het zou dwaas zijn, nu reeds op dien gulden tijd te anticipeeren.

Er is echter nog eene andere reden, waarom ik de opname van weduwen-pensioen niet kan aanraden. Gesteld, dat wij bij contract eene reductie van 10 pCt. bedongen op de tabellen, dan nòg zouden zij zóó hoog blijven, dat er bijna geen aankomen aan zou zijn.

De „Teutonia”, waarlijk geen duur fonds, berekent voor f 100 — weduwen-pensioen, vrouw en man 30 jaren, niet minder dan f 21.59 jaarlijksche premie. Aannemende, dat eene weduwe, met kinderen, jaarlijks kan rondkomen met f 500.—, dan zou men, om haar dat te verzekeren, het bagatel van f 107.95 elk jaar te storten hebben. Ik geloof niet, dat zich daarvoor veel liefhebbers zouden melden.

Bovendien komt het mij voor, dat de *gewone* levensverzekering in dit geval de voorkeur verdient. Dezelfde „Teutonia” berekent voor eene uitkeering bij overlijden van f 2000.— aan een 30jarige eene jaarlijksche premie van f 44.06, waarvoor men dus nauwelijks f 200.— pensioen zou bekomen. Is nu eene weduwe met eene som van f 2000.—, waarmee zij eene zaak kan overnemen, of iets anders tot haar onderhoud beginnen, niet veel beter geholpen dan met eene jaarwedde van f 200.—, waarvan zij onmogelijk kan bestaan? Waarbij dan nog komt, dat bij weduwen-pensioen het vroeger overlijden der vrouw de gestorte premiën waardeloos maakt, terwijl bij levensverzekering de uitkeering óók aan de kinderen geschieden kan.

Om deze redenen acht ik de opname van weduwen-pensioenen in ons fonds bepaald ongewenscht.

In den aanvang wees ik er op, als op een treurig feit, dat de handelsbediende in den regel niet zorgt voor zijn ouden dag.

Ik had sedert gelegenheid aan te toonen hoe hoog de tarieven, ook der goedkoopste maatschappijen, liepen, en hoe zwaar het vallen moest, zich daartegen een matig pensioen te verzekeren. Zeer waarschijnlijk lag daarin een reden voor de meesten om de zorg voor de toekomst eenvoudig op te geven; zeer zeker ligt daarin een reden voor ons, en wie in ons belangstelt, om de handen aan het werk te slaan. Er *moet* iets gedaan worden om het verkrijgen van een bescheiden jaarwedde op den ouden dag onder het bereik te brengen van handelsbedienden, en zooals reeds aangestipt, het laat zich aanzien, dat dit mogelijk kan worden, langs den door mij aangegeven weg.

„Mercurius” biedt zich dan aan als bemiddelaarster voor den handelsbediende, mits men, natuurlijk, zich bij haar aansluit. Dit is geene onrechtmatige voorwaarde, daar men immers geen diensten zal willen aannemen van eene Vereeniging, aan welke men zich niet heeft verbonden. En het is ook geene bezwarende conditie, sedert de Algemeene Vergadering

van 23 December 1887 in beginsel heeft besloten, **om de contributie voor het gewone lidmaatschap te stellen op niet meer dan f 4—**, waardoor zij de deur, om bij ons binnen te komen, zoo wijd mogelijk heeft open gezet.

En hetgeen door haar tusschenkomst dan verkregen kan worden is niet zoo weinig. Laat ik het nog even resumeeren. Behalve de veel verlaagde premie, het uitzicht op een niet onbeduidenden toeslag. Tegen eene opoffering van nog geen f 14.— jaarlijks, (voor 25 jarigen), de kans op een pensioen van f 600.— op 65jarigen leeftijd. En daarbij faciliteiten, die het onmogelijk maken, dat de verbintenis ooit een drukkende last kan worden. De verzorging van den ouden dag geen onbereikbaar ideaal dus meer, maar vrij wat dichter gebracht onder den greep van ieder, die haar zal begeeren.

Dan zal het dus in de hand van ons en onze collega's zijn, eenige zekerheid te brengen, waar tot dusver volslagen onzekerheid heerschte, en de toekomst, die er voor menigeen zoo somber en dreigend uitzag, minder zorgvol, minder beangstigend te maken. Vele handelsbedienden hebben nooit rust gekend, doch moesten, oud en soms gebrekkelijk, voortwerken tot het einde, — zoo hun niet erger overkwam. Voor ons kan een tijd aanbreken, waarin wij de boeken sluiten en de pen neerleggen; waarin het rustuur geslagen zal zijn voor goed. Ons kan een vriendelijke levensavond toewenken, — mits wij thans onzen plicht doen.

Onze plicht. Ik heb daaraan nauwelijks te herinneren. Het moge waar zijn, dat die plicht veeltijds ongedaan bleef, doch daarvoor waren immers redenen. Nu er uitzicht bestaat, dat de bezwaren zullen opgeheven worden; nu er mogelijkheid schijnt te komen om dien plicht ten volle te vervullen; nu zal zich ook niemand willen onthouden. Want *zelf* moeten wij de handen uit de mouwen steken, waar het er op aankomt ons lot te verbeteren; en zoo de middelen daartoe in ons bereik zijn, *moeten* wij die aangrijpen, *mogen* wij die niet ongebruikt laten. Heeren Patroons zullen ons helpen, mits het blyke, dat wij ons zelven helpen willen. Wanneer wij zelven zorgen kunnen, hoe zouden wij dan verantwoord zijn, indien wij die zorg aan anderen overlieten, en hoe zouden wij later durven klagen, als anderer zorg ons dan onthouden werd?

Ik verwacht van onze collega's tweeërlei ondersteuning:

1° toetreding tot het fonds; 2° medehulp bij de oprichting.

Ja, óók medehulp, door hun sympathie, door hun voorspraak bij hunne patroons, en door hun bijdragen. Het voorbeeld van Frankfort moge hen daarbij bezielen, waar groote en kleine gaven het fonds helpen vormen. Wie ingenomen is met ons voornemen, gorde zich aan als vrijwilliger in onze gelederen, en helpe steentjes bijdragen tot den bouw. Eene aanstelling onzerzijds zullen zij daarbij wel niet behoeven; elk medestander kan er zeker van zijn, hartelijk door ons te worden welkom geheeten.

De taak is groot, en wij zijn zoo weinigen! Moge thans, nu

het zoo noodig is, de geest van vereeniging en samenwerking, die over onze Duitsche collega's zoo vaardig is, ook onder ons zich doen gelden en ons aansporen tot eensgezind, krachtig, gemeenschappelijk handelen.

Onze patroons zullen ons helpen. Niet uit *philantropie*, zooals wellicht een „outsider” zal gissen, die niet weet, dat er tusschen patroon en bediende zeer dikwijls een band bestaat van hartelijkheid en waardeering, waardoor het den ondergeschikte mogelijk wordt, hulp van zijn superieur te aanvaarden, die hij van elk ander wellicht zou moeten weigeren. Zij zullen ons helpen, voor zoover zij zich verplicht zullen achten, bij te dragen tot de verzorging van onze toekomst, wanneer onze diensten zullen ophouden waarde voor hen te hebben, en wij toch leven moeten. En die hulp zullen wij dankbaar aannemen.

Trouwens, is het ook niet eenigszins de zaak onzer principalen, die wij voorstaan? Of is het hun onverschillig, wat het lot hunner oude dienaren wezen zal, met wie zij jaren lang, misschien hun gansche leven, op vertrouwelyken voet hebben omgegaan; die vaak in moeilijke omstandigheden hen trouw ter zijde stonden; die altijd hun plicht vervulden, niet alléén om den broode, maar ook uit hartelijke toewijding? Zóó zijn er immers velen, en zoo hopen wij allen immers ook te worden, oud met eere, van wie zulk een getuigenis kan worden afgelegd? Welnu, als zulk een oude heengaat, zal dan de patroon niet gaarne zien, dat hij goed verzorgd blijft, dat hem niet een oude dag vol vernedering en ontbering wacht, maar dat hij kan uitrusten van den langen arbeid, en het overige van zijn dagen in vriendelijke kalmte slijten?

En zou de patroon daartoe niet willen medewerken?

Laat ons het niet verbloemen: wij rekenen op die hulp. Zonder haar is ons plan een doodgeboren kind, dat wij niet spoedig genoeg kunnen ter zijde leggen. Mèt haar gelooven wij eene goede zaak tot stand te kunnen brengen, die menig handelsbediende in zijn ouderdom zegenen zal.

Die onontbeerlijke steun kan verleend worden ten behoeve van bepaalde personen. In ons eventueel contract tot pensioen-verzekering zal eene clause voorkomen, waarbij bepaald wordt, dat ten behoeve der verzekerden ook door derden kan worden deelgenomen.

Daarmede zal aan den koopman de gelegenheid zijn opengesteld om zijn personeel een pensioen toe te leggen, of in het verzekeren daarvan mede te dragen. Eene hier gevestigde firma heeft reeds sedert jaren de gewoonte eene som, ten beloope van eene maand salaris, voor ieder harer bedienden jaarlijks aan premien voor levensverzekering uit te betalen. Een schitterend voorbeeld, dat ook op het gebied van pensioen-verzekering voor navolging vatbaar is. In andere, vooral in industrieele kringen, wordt dit stelsel reeds algemeen toegepast. En zorgt ook de

Staat niet voor de pensionering van zijn ambtenaren, zij het dan uit hun eigen zak? Op meer genereuse wijze, doch in denzelfden trant, kome dan de patroon zijnen bediende tegemoet, waar deze in het betalen van eene voldoende premie te kort mocht schieten, of waar men hem meer mocht willen toedenken, dan hij zich zelve veroorloven kan.

Doch wat het zwaarste is, wege het zwaarst. Ons fonds, ten bate van allen, lijde niet onder den steun, ten behoefte van enkelen. Ook die *enkelen* zullen medegenieten, indien ons fonds gedijt, terwijl bij mislukking de gevolgen zich tot *allen* zullen uitstrekken. Het zou dwaasheid zijn, hier te beweren, dat wij met weinig geholpen zullen wezen. Een fonds, waarvan alleen de rente beschikbaar is, moet groot zijn, wil het eenigszins nut stichten. Daarom *moeten* wij hopen op een flink begin. Met f 1000 — bijv. zouden wij meer dan 75 jaar rente op rente kunnen sparen, alvorens f 20000. — te bezitten. Zelfs de geduldigste zal moeten toestemmen, dat zoolang te wachten boven mensche-lijke krachten gaat, en op dien voet een fonds op te richten niet raadzaam zou zijn.

Ik stel mij voor, dat wij aanvankelijk geholpen zouden wezen met een kapitaal van f 20000. — (waarmede dan op eens de 75 jaren wachters waren overgesprongen), en voorts met f 2000. — jaarlijksche donatiën. Onze Vereeniging bestaat nog geen 6 jaren, en de duur van lidmaatschap, welke op maximum-uitkeering recht geeft, stelde ik op 40 jaren. Wij hebben dus nog 34 jaren den tijd, te meer daar onze leden meest tot de jongeren behooren. Nog 34 jaren, alvorens althans van maxima sprake kan zijn. Tegen 4 pCt. nu, groeit een kapitaal van f 20000. — in 34 jaren aan tot circa f 76000. —
 Donatiën van f 2000. — p. a. maken in 34 jaar 68000. —
 en deze donatiën werpen in dien tijd een rente af van 77000. —
 zoodat wij dan eene bezitting zouden verkregen

hebben van f 221000. —,
 die ons een jaarlijksche rente tot uitkeering beschikbaar stelt van f 8840. — of bijna 30 maxima. Bij groote toetreding zou dit nog niet veel zijn, en de kans, om in zoo korten tijd tot dit cijfer te klimmen, is mede niet groot, daar wij ons toch wel niet geheel, gedurende die periode, van uitkeeringen zullen verschoond zien, ofschoon wij dit desnoods zouden kunnen bepalen. Men zal dus moeten erkennen, dat al schijnt mijne vraag overdreven, er niet veel minder kan worden gesteld, wanneer men iets tot stand wil brengen, dat aan redelijke verwachtingen beantwoorden zal.

Toen de Hamburger-Verein met zijn pensioen-plan optrad, schonk eene Hamburgsche firma aan het jonge fonds eene donatie van $M.$ 5000. —. Eene koninklijke gift, die echter niet uitsluitend in Duitschland mogelijk is, maar waartoe sommigen onzer Hollandsche kooplieden ook wel in staat zouden zijn.

En al geeft men niet zoo vorsteljk, als *allen* willen mededragen, ontvangen wij reeds meer dan wij vroegen. Het geldt eene instelling, ten behoefte der bedienden van den handel;

die beheerd zal worden door eene commissie uit den handel (onze commissarissen); en die dus en de sympathie en het vertrouwen van den handel kan verwachten.

Er zullen bovendien nog wel mannen uit anderen kring bereid worden bevonden, om in de oprichting van ons grondkapitaal behulpzaam te wezen, voor zoover zij iets zullen gevoelen voor ons streven, om in deze materie onszelfen te helpen, en de kans op welslagen daarvan willen verhoogen.

Indien zij aldus, niet aan ons persoonlijk, maar aan onzen stand in zijn geheel, een blijk van instemming en waardeering geven wilden, zeker zouden wij dat erkentelijk aanvaarden.

En voorts, wie deze onze poging met sympathie begroet, hij spreke die uit. Indien hij dwaling daarin ontdekt, hij merke die op. Indien hij te verbeteren weet, hij geve dit aan. En zoo hij met woord of daad helpen kan, hij onthoude zich niet!

Nog eens, de taak is zoo groot, en wij zullen zoo veler steun behoeven. Doch deze gedachte schenke ons moed: het groote ontstaat meestal uit het kleine. De meest ontzagwekkende kathedraal is gevormd uit afzonderlijke steenen. Bij het uitgraven van de fondamenten was nog niets te bespeuren van den trotschen bouw, doch mettertijd verrezzen muren en torens tot eene machtige schepping, doordat vele nijvere handen steen aan steen te zamen voegden.

Zoo ga het ook ons fonds. Thans nog een ideaal, dat nauwelijks bereikbaar schijnt. Doch als straks de grondvesten gelegd zijn, dan rijze de stichting en breide zich uit door veler gulle en ijverige medewerking. Hetzij over korteren of langeren tijd, de voltooiing is zeker. Indien maar het begin goed is. Goed begonnen is half volbracht.

;
j
e
o

l
e
-
e
1
e
1

s
l,
e
g
s